

ΕΤΟΣ Γ'. ΑΡΙΘΜΟΣ 12
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 8

ΠΑΤΡΑΙ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1939

ΑΧΑΪΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ : Κ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα :

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ι. ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ	Εὐαγγελισμός	Ὁραία γυναίκα (ποίημα)
ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ		Ἀριστείδης Μικρούτσικος
ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ		Πατρική φωτογωνιά (ποίημα)
ΡΟΥΛΑ ΛΑΜΠΙΡΗ		Ξαναγύρισε (ποίημα)
ΝΙΚΟΣ Α ΒΕΗΣ (ΒΕΕΣ)		Ἡ οἰκογένεια Καρκαβίτσα τῶν Λεχαινῶν
ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ		Ὁ Κιαίπ Τσελεμπή καὶ τὸ «Tuhfetülkibar»
ΜΑΡΘΑ Γ. ΓΕΡΟΘΑΝΑΣΗ		Θύμησες (ποίημα)
ΧΡΙΣΤΟΣ Π. ΔΑΠΕΡΓΟΛΑΣ		Χειμερινὸ (ποίημα)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΡΑΛΛΗΣ		Τὸ ἔργον τοῦ Στεφάνου Θωμοπούλου
ΙΣΙΔΩΡΑ ΚΑΜΑΡΙΝΕΑ		Ἰδανικὴ συνάντησις (ποίημα)
ΑΧΑΪΚΟΣ		Ἡ Τραγωδία μας

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ : Τρία χρόνια. Γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀναζωπύρωσι τοῦ Αἰγίου ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηρίου Ι. Μεντζελοπούλου. Παληὰ Πάτρα → ὑπὸ τοῦ Παληαντζῆ. Κριτικὴ βιβλίου. Χρονικά. Εὐχάριστες διαπιστώσεις.

((ΑΧΑΪΚΑ))
ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Έγγραφαί συδρομητών, άλληλογραφία, αποστολαί και πάσα πληροφο-
ρία εις τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζῶνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται:

Εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ. Φερραίου 60.

Τὸ Περιοδικὸν εὐρίσκεται πρὸς πώλησιν:

*ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλην. Τύπου, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούκουρα
Ρ. Φερραίου 60, τηλ. 30 77 καὶ Π. Συνοδινῶ ὁδὸς Ἑρμοῦ*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἑλευθερουδάκη.

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῆ: Βιβλιοπωλεῖον Β. Παπαδοπούλου καὶ Σίας Ἀγ. Σοφίας 37.

ΕΝ ΑΙΓΙΓΩ: Πρακτορεῖον Ἀγγ. Ζαγκλίφα.

ΕΝ ΠΥΡΓΩ: Βιβλιοπωλεῖον Θεοδοῦς Καπογιάννη.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ πρὸς ἀγορὰν ἀντίτυπα τοῦ 5ου τεύχους (Μάρτιος 1938)
Ρήγα Φερραίου 60

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΑΧΑΪΑ - «CLAUSS»

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1861

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 30.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἁγίου Ἀνδρέου — ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ἐν Ρηγανοκάμπῳ (Κλάους)
Τηλέφωνα: ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 24-75 — ΓΡΑΦΕΙΩΝ 27-06
Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις: «ΒΙΝΑΧΑΪΑ»

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ — ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ — ΚΟΝΙΑΚ — ΣΑΜΠΑΝΙΑ
ΒΕΡΜΟΥΤ — ΜΟΣΧΑΤΟ — ΜΑΛΒΑΣΙΑ — ΜΑΔΕΡΑ — ΜΑΡΣΑΛΑ
ΜΑΛΑΓΑ — ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Κ.Λ.Π.

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΕΤΟΣ Γ'. ΑΡΙΘ. 12 - ΠΑΤΡΑΙ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1939

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ

Ἐλύθηκα, τὰ μάγια τοῦ θανάτου
καὶ τοῦ χειμῶνα τὸ ἄσπρο τὸ μαράζι
πιά δὲ σὲ σαβανῶνει ὠχρὴ νυφοῦλα
καὶ τῆς καλύβας μου, τῆ θύραν ἐδῶ κάτω
μὲ τὰ φριχτὰ τὰ δάχτυλά του
Βρυκόλακας δὲ μοῦ τὴν κρούει τὸ χαλάζι
κι' ἡ νύχτια τῶν συννέφων ἢ κουμούλα
σβραχνᾶς πιά δὲ μὲ πνίγει.

Ἡ ἄπλα ὀμπρὸς μου ἀναγαλιάζει
καὶ στοὺς ὠραίους τῶν βουνῶν κυματισμοὺς
τὸ ἀγριεμένο μάτι μου ξανοίγει
μιὰ νέα ζωὴ—μιὰ νέα ζωὴ
καὶ νά: σπαράζει
μιὰ καρδιά ζώπυρη μὲ σφυγμοὺς
νεανικούς
στὰ καρπερά τὰ αἰώνια, ὦ Πλάση
τὰ στήθια σου, σὰν κοπελιάς
ὠμορφονιάς
ὅπου φουντώνουν τὸ βραδύ.

Νά κι' ἡ γοργή, κι' ἡ ξάστερη πηγὴ
τὸ βούϊσμα τῶκαμε τραγοῦδι.

Πανηγυρίζει τὸ μαμοῦδι
στὶς ρίζες τῆς ροδακινιάς·
στὸν κάμπο ἔχουν τρελλαθεῖ
τρέχουν, πηδοῦν, ξάφνου γυρνοῦν
καὶ πάλι τρέχουν τ' ἄλογα,
τ' ἄλογα ὦ ἔχουν τρελλαθεῖ.

Κι' ἐγὼ τρελλὸς στὸ πανηγύρι
τῆς φύσης ποὺ κερνάει ἢ ὄρμη
στοὺς κάλυκες τὴν ἀνθογύρη,
μὲ τὴν πηγὴ καὶ τὰ πουλιὰ
καὶ τ' ἄλογα καὶ τὰ δεντρά
τρελλὸς μαζί τους μὲ κραυγὴ
θριαμβευτικὴ
κραυγὴ κ' ἐγὼ ἀλαλάζω κι' ἀλαλάζω
ἀπὸ χαρά.

Ἦρθες, καλῶς τῆ ἢ "Ἀνοιξή
μὲ τὴ ζωὴ τὴ γελαστὴ καὶ τὰ μυρουδικὰ τῆς
στὸ ἀχνὸ ξανθὸ χρυσάφι σου
πρὸς τὸ ἀπαλὸ ἐψὲς δεῖλι
λειτούργησαν μ' εὐλαβικοὺς
καὶ νικητήριους ὕμνους
τὰ πετεινὰ στὰ νιόκλαδα τοῦ δάσου.

Τῶν Ἀσωμάτων ἀνοιξεν ἡ Πύλη.

Κι' ἀγαλινὰ καὶ πρᾶα τὴν Πλάση
μ' ὄσους πιστοὺς
οἱ δυσμικὲς τὴν ἔντυσαν οἱ ὄρες
κι' ἀφιόνι στὸ χρυσὸ ποτίζουσι τάσι
τοὺς στοχασμοὺς.

Κύκνος ἡ μέρα τραγουδάει
καὶ στῶν ἀνθέων τὸ θυμιατὸ
σὰ θύμιση ἀπαλότατη ἀπ' τὰ βάθεια
ὅπου ξυπνάει τοῦ καιροῦ καὶ πάει
χρυσόνειρο ἀξημέρωτης αὐγῆς
μακαριστὸ
Ἐθᾶμα, ἀπὰ στὸ ὑπέρτατο
τὸ ἀνάδυμα τῆς νέας ζωῆς
—θεῖο μνημόσυνο—ἐγεῖραν οἱ οὐρανοὶ
στὸν Εὐαγγελισμό.

Ἀθήνα 1924

ΩΡΑΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Ἐραία γυναίκα ποὺ καὶ σὲ πόνοι παληοὶ σὲ φέρνουν
νὰ κλαῖς σπασμένα ὄνειρατα, μιᾶς χίμαιρας τὸ δράμα,
μοῦ παίρνουν τὰ συλλοϊκὰ τὰ μάτια σου, μὲ δέρνουν
τὰ μάτια ποὺ δὲ γινηκαν νὰ τὰ φιλῆ τὸ κλάμα.

Τοῦ κόσμου ὅπου πέθανε τὸ μοιρολόι φτάνει·
Κόσμος καινούργιος ἀναζῆ·

Γυναίκα τῆς ψυχῆς μου ποὺ ἔκανες
τὸν πόνο συντριβάνι,
τῶν πόθων μου, τὴν Κούπα, ὀλόγιομη,
Νὰ πάρτην, κι' ἄδειαστην' μαζί
μὲ τοὺς δικούς σου πόθους μεσ' στὸ ἀπέραντο
τὸ παναιώνιο χωνευτήρι
—ξέφρενο νὰ πλαντάξῃ τῶν ὕμεναίων τὸ πανηγύρι—

Καὶ μέσα στὴν παγὸδα, γύρα
στῆς ἄσβεστης ἀδρῆς φωτιᾶς τὴν πύρα
στεφανωμένοι μὲ λωτοὺς,
μαζί, τῶν πόθων μου προφήτισσα Πυθία
ἔλα τὸ μεθύσι νὰ τρυγήσουμε
ὡς νὰ σαλέψῃ ὁ νοῦς
στὴν ἱερὴν ἐρωτικὴ μας λειτουργία.

Κι' ἔτσι ἡ ζωὴ μας ὡς θ' ἀλλάζει,
ὠραία γυναίκα, ποὺ καημὸς
σὲ δέρνει ἓνα μαράζι,
ἀπ' τὴν Ἐστιάδα μας φωτιά
ποὺ θάχει κάψει
τὰ φρένα μας καὶ τὰ κορμιὰ
σύφλογη ἄς ἀνάψει καὶ ἡ παγὸδα μας ναὸς
γιὰ νὰ φωτίσει τὸ γιορτάσι μας πυρσὸς
κι' ὅπως θὰ πέσει φωτεινὸς σωρὸς
στὴν ἀποθέωσί μας νὰ μᾶς θάψει.

Ἐκείνη ἡ μιά μας ἡ στιγμή
αἰώνια θὰ κρατήσῃ·

Ἦ! μιά στιγμή
χίλιες ζωὲς μαζί
θᾶχομε ζήσει.

Μὴν κλαῖς τὸν κόσμο ποὺ δὲν ἔζησε·
Καινούργιος κόσμος ἀναζῆ.
Γιὰ μᾶς ἡ ζήση.

(Ἀνέκδοτα)

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ι. ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ

Κοντεύουν τρείς μήνες από το θάνατο του 'Αριστείδη Μικρούτσικου. Νωρίς ακόμη για μια γενική θεώρησι τῆς ζωῆς του και τοῦ ἔργου του. Θάρθη ὅμως και γι' αὐτὸ καιρὸς και τότε θὰ ἐκτιμηθῇ καλύτερα τι κερδίσαμε ὅλοι μας—οἱ φίλοι του, ἡ πνευματικὴ και καλλιτεχνικὴ πρόοδος στὴν πόλι μας, ἡ τέχνη—ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ και πόσο εἶχαν τῇ θέσι τους τὰ τόσα ἐγκώμια τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ. Ὅμως, μπορεῖ και τώρα νὰ γίνῃ μιὰ διαπίστωσις, χωρὶς νὰ φοβᾶται τὴν ἀδυσώπητη στάθμη τοῦ χρόνου: ὅτι ὁ 'Αριστείδης Μικρούτσικος ὑψώθη και στάθηκε μόνος σ' ἓνα ἐπίπεδο πνευματικῆς ὠριμότητος και ψυχικῆς ἐξελιξέως.

Τὸ ἔργο του δὲ γνώρισε τὴ χαρὰ—ἢ τὸν πόνο—τῆς προθήκης τοῦ βιβλιοπωλείου. Εἶνε σκόρπιο σὲ τόμους ἐφημερίδων ἢ ἀνέκδοτο. Ἄλλα εἶνε ἓνα ἔργο πολὺπλευρο και πολὺμορφο.

Ἀπὸ τὰ μικρὰ του χρόνια, ὁ κόσμος τοῦ πνεύματος ἐξασκοῦσε πάνω του μιὰ μουσικὴ γοητεία. Ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη γκρέμισε τὸ πατρικό του σπίτι στοὺς Δελφοὺς γιὰ ν' ἀποκαλύψῃ ἓνα τμῆμα τοῦ ἀρχαίου θεάτρου και ἡ ἴδια σκαπάνη τοῦ χάραξε τὸ δρόμο τῆς ζωῆς. Σπούδασε στὴς Θέμιδος, ἀλλὰ ἀφιερώθηκε στὴς Μοῦσες. Ὅταν τελείωσεν ὁ πόλεμος, πὸν τὸν ἔκαμε νὰ ὑποφέρῃ πολὺ, γράφτηκε στὴ Δραματικὴ Σχολὴ τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν. Δάσκαλός του στάθηκε ὁ Βεάκης και φίλος του. Ὁ Καλομοίρης τὸν καλοῦσε συνεργάτη του. Ἡ δραματικὴ τέχνη, ἡ μουσικὴ και ἡ ποίησις τὸν ἐνδιέφεραν τὸ ἴδιο. Καὶ ὅταν, ὕστερ' ἀπὸ τὴ ζωὴ του στοῦ ἐξωτερικοῦ και τὴν ἐπίσκεψιν τῶν πνευματικῶν και καλλιτεχνικῶν κέντρων, γύρισε στὴν πατρίδα του, ἄρχισε γι' αὐτὸν μιὰ γόνιμη δρασις, πὸν ἀσφαλῶς θὰ λάμπῃ ξεχωριστὰ μέσα σὲ μιὰ μελλοντικὴ ἐξιστόρησι τῶν πνευματικῶν προσπαθειῶν στὴ γενέθλια πατρίδα τοῦ Παλαμᾶ.

Ἄντι νὰ κλειστῇ στὸ γραφεῖο του και νὰ ἐπιδιώξῃ πνευματικὴ σταδιοδρομία μὲ βιβλία—πὸν γράφονται και τυλῶνονται τόσο εὐκόλα, πουλιοῦνται δύσκολα και συνήθως πεθαίνουν μὲ τὸ κόψιμο τῶν φύλλων—προτίμησε νὰ δώσῃ τὸν ἑαυτὸ του ὀλόκληρο γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικότητος τοῦ κοινοῦ. Ἐγράψεν σωρὸ ἄρθρα και μελέτες στὴς τοπικὰς ἐφημερίδες, ἔδωσε διαλέξεις μὲ θέματα τὸν κύκλο τῶν πολιτισμῶν, τὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ στὴν τέχνη, τὸ ἔργον τοῦ Παλαμᾶ κ.ἄ. Ἐμψύχωσε κάθε ὁμαδικὴ πνευματικὴ ἐκδήλωσι και 'κεῖνο πὸν ποθοῦσε ἦταν νὰ ἰδῇ στὴν Πάτρα ἓνα πνευματικὸ κέντρον, ἔστω μικρὸ και ταπεινόν. «Ἐκεῖνο πὸν μᾶς λείπει—ἔγραφε πέρυσι στὰ «Ἀχαϊκά»—εἶνε λίγος καθαρὸς ζωογόνος ἀέρας, πὸν νὰ τονώσῃ τὴ ζωὴ τοῦ σκεπτόμενου και τοῦ αἰσθαντικοῦ ἀνθρώπου, πὸν πάει νὰ σβίση ἀπὸ ἀσφυξία... Ἐνα μικρὸ θερμοκήπιο γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ λουλουδιοῦ τοῦ πιδ ἀκριβυῦ και τοῦ πιδ λεπτοῦ ἀπ' ὅσα ἐκαλλιέργησε τὸ ἀνθρώπινο φαινόμενο, ἓνα καταφύγιο γιὰ ὅσους τὸ ζητᾶν, μιὰ πηγὴ

φωὸς πὸν κάθε τόσο θὰ στέλνῃ τὴ λάμπη της ἢ τοὺς φωσφορισμοὺς της ὅσο μπορεῖ πλατύτερα...»

Ὅλη του τὴν ψυχὴ ἔδωσε γιὰ ἓνα τέτοιο ζωντανὸ κέντρον, τὸ Ὁδεῖον Πατρῶν τοῦ μακαρίτη Τάκη Λιάλιου. Ἡ δραματικὴ σχολὴ του ἦταν δημιούργημα τῆς πνοῆς του. Φύσησε τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν τέχνη και τὰ λεπτὰ αἰσθήματα στοὺς ἀνήσυχους νέους τῆς ἐποχῆς του. Ἡ πνευματικὴ και καλλιτεχνικὴ ἐκεῖνη καλλιέργεια, σὰν τὰ μαγικὰ φυτὰ τῶν Ἰνδιῶν, ἔδωσε λουλούδια σ' ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα. Σειρὰ ἐρρασιτεχνικῶν πρρασιτάσεων, πὸν ὁμοιες δὲν ξαναδόθηκαν. Μουσικὴ μαντινα παιδιῶν 12—18 χρονῶν κυρίως. Συμφωνικὰς συναυλιὰς. Καὶ τὸ κορύφωμα, μιὰ περὶφημη παρᾶστασις μὲ τὰ «Βιολιά τῆς Κρέμονας» (Στραντιβάριου) (*), ὅπου ὁ Μικρούτσικος, ὁ σπουδαῖος συντελεστής τοῦ Ὁδειακοῦ ἔργου, διδάσκαλος τῆς δραματικῆς και τῆς ἀπαγγελίας, σκηνοθέτης και μέλος τῆς συμφωνικῆς ὀρχήστρας, ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν του και ὡς ἠθοποιός.

ΑΡΙΣΤ. Ι. ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ

Πικραμένος ὡς τὸ θάνατό του γιὰ τὸ ἀνέλπιστο τέλος τοῦ Ὁδείου και ἀπογοητευμένος γιὰ τὴν γενικώτερη κατάστασι τῆς Πάτρας, δὲν ἔπαψε ὅμως νὰ λιθοβολῇ τὸ τέλμα και νὰ πασχίξῃ νὰ δημιουργήσῃ μιὰ πνευματικὴ ἐστία, μιὰ φωτεινὴ γωνιά. Ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ βρῆκε ἓναν ἀξιοτεχνίτη, ὅλλα και ἓναν μαχητὴ. Τὸν Γενάρη τοῦ 1927, ὅταν δημαγωγοὶ ξεσήκωναν ἀκόμα τοὺς ὑποκριτὰς και τοὺς ἀφελεῖς ἐναντίον τῶν «μαλλιαρῶν και τῶν ἀθέων», ἀνέβηκε παλληκαρίσια σ' ἓνα βῆμα και ἀψηφώντας και τυχὸν ἐπίθεσι ξεκαθάρισε τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Συνέχισε τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴ δημοτικὴ και γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀνύψωσι μέσον τῆς δημοτικῆς.

Ἡ ἐργασία του ἦταν πάντοτε ἀντικείμενο πολλῆς προσοχῆς. Ἡ φιλοσοφικὴ του διάθεσις τὸν ἔκανε πολλὰς φορὰς νὰ ντύνῃ τὰ νοήματά του ἔτσι ὥστε νὰ χρειάζεται μιὰ ὀρισμένη προσπάθεια τοῦ ἀναγνώστου. Ἄλλα δὲν θὰ ἦταν ὀρθὴ ἢ ἐντύπωσις ὅτι ἔγραφε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ἢ γιὰ λίγους. Ἐγράφε γιὰ ὅλους, ὅπως και τὸ τριαντάφυλλο σκορπίζει πρὸς ὅλους τὸ ἀρωμά του, ἄλλο ἂν δὲν μποροῦν ὅλοι νὰ προσέξουν τὴν ὀμορφιά του ἢ τὴν εὐωδιά του.

(*) Τοῦ Φρ. Κοππέ, σὲ λογοτεχνικὴ μετάφρασι τοῦ ἰδίου τοῦ Ἀριστείδη Μικρούτσικου.

Περισσότερο από το έργο του, σημασία έχει η ζωή του. Πάνω απ' όλα ο 'Αριστείδης Μικρούτσικος υπήρξε ένας φωτισμένος, ένας ανώτερος άνθρωπος και πιστεύω ότι πολλοί διανοούμενοι με σίβες θνησιμαίων βιβλίων και με περιόπτες θέσεις και με πομπώδεις τίτλους δε θα μπορούσαν να διεκδικήσουν το άπεριτο αυτό στεφάνι, γιατί, δυστυχώς ή μάλλον φυσικώς, η ψυχική καλλιέργεια δεν παρακολουθεί αναγκαστικά την λογοτεχνική ή επιστημονική θέσιν. Ένω ή πρώτη έχει σημασίαν. Και θα έπρεπε αυτό να τονίζεται σε κάθε ευκαιρία.

Ο 'Αριστείδης Μικρούτσικος ξεχώριζε με το αυστηρό ήθος του στον κόσμο των σκεπτομένων. Ξεχώριζε κι' από το πλήθος, με την ανιλιψη του για τη ζωή. Το πλήθος υφίσταται τη ζωή σαν ένα βάρος, ένα δυσβάστακτο φορτίο και την καταριέται κάθε στιγμή. Ο πνευματικός άνθρωπος αναδεικνύεται ανώτερος των περιστάσεων και των συνθηκών της ζωής του. Τέτοιος νικητής της ζωής; ήταν και ο Μικρούτσικος, αλλά πόσο λίγο τον είχαν καταλάβει! Οι άλλοι εταράζοντο κι' ανησυχούσαν εκεί που αυτός εύρισκε την ικανοποίησι και την γαλήνη. Οι άλλοι στη θέσι του θα έκαιγαν όλα τα βιβλία τους, θα προσπαθούσαν να παρατείνουν όσον το δυνατόν μια ζωή που να μην ήταν άλλο παρά μονότονη επανάληψις της πεπτικώς λειτουργίας. Εκείνος στη θέσι του έφθειρε σπάταλα το φυσικό του σώμα για να προσηλωθῆ στην άφθαρτη ζωή.

Και πάντα αισιόδοξος, πάντα με το χαμόγελο στα χείλη, πάντα με την καρδιά δλάνοιχτη.

Θυμάμαι με πόση χαρά μου απήγγειλε το αλληγορικό ποίημα του Κίπλιγκ για τους γύφτους. Ήταν στον έρωσμό της άνοιξης. Μόλις σχεδόν είχε σηκωθῆ από το κρεβάτι κι' ένω για να τον αποτρέψω του είπα ότι το είχα διαβάσει, επέμενε να το απαγγείλη, με κόπο, αλλά τόσο ζωντανά. Ήθελε να το ζήσει.

«Γύφτου αν δεν έχεις μάτια που τηράνε
Μα σπάνια κλαίν, μη νυχτοπερπατάς,
Τ' άστρα, που στον καθάριον ούρανο σπιθοβολάνε
Μπορούν να γίνουνε στον ύπνο σου βραχνάς.
'Απ' το παράθυρό σου κύττα το φεγγάρι
Και δέχου όποιον κι' αν σου μηνά καιρό.
Μεσάνυχτα μη βγάξης δξω το ποδάρι
Και μη γυρίζης με το αγιάζι το αυγινό.

.....
'Από τη γύφτικη τη ράτσα αν δεν κρατάς
Που τον καιρό και τίποτα δε λογαριάζει,
Τη θέση, τον καιρό, τι λέν για σένα να κυτᾶς.
'Η έγνωια τους τ' όνομα το καλό σου βγάξει.
Χάσε όλη τη ζωή σου για να ζήσης
'Όπως οι άνθρωποι σαν κι' εσε πρέπει να ζούν...»

Ο 'Αριστείδης Μικρούτσικος δεν μπορούσε να χάση τη ζωή του για να ζήσει όπως όλοι οι άνθρωποι. Προτίμησε να κερδίση τη ζωή του και

είμαι βέβαιος ότι αν μπορούσε να μᾶς πῆ κάτι, θα μᾶς έλεγε πως λυπάται όσους παίζουν στη ζωή τον ρόλο των μαύρων της 'Αφρικής, που δίνουν το πολύτιμο μπαμπάκι τους, το καουτσούκ και τις διαμαντόπετρες για να πάρουν από τους έξυπνους Ευρωπαίους διάφορα άχρηστα μιχλιμπίδια, κουδουνάκια και καθρεφτάκια για να διασκεδάζουν με τις γκριμάτσες τους...

Το καλοκαίρι φέτος πήγε στον Πλάτανο των Νεζερώων, αλλά η διαμονή του εκεί δεν τον βοήθησε να νικήση τη γρίπη, που τον είχε βρῆ την περασμένη άνοιξη. Μη θέλοντας όμως να υποκύψη στη «νοσηρή και φαρμακωμένη αδράνεια», αντιδρούσε με κάθε τρόπο. 'Η άρρώστεια διόλου δεν τον κυρίεψε ήθικα. Άρρωστος στην Πάτρα, έτοίμαζε την προσεχή του όμιλία από άφορμή την ταινία της «Χιονάτης», που δεν μπόρεσε να την ιδῆ. Θα ήταν μια όμιλία για την διαδρομή του θεατρικού λόγου ανά τους αιώνας, από τον διθύραμβο ως τις μορφές της εποχής μας. Έτυχε και να ξαγρυπνήση ακόμη για να ρίξη στα χειρόγραφα τις σκέψεις του.

Το τελευταίο μεγάλο γεγονός στη ζωή των λαών—ο πόλεμος—του έδωσε την ευαρία να εκφρασθῆ ανεπηρέαστος από τις παρατάξεις και τις τρεχούμενες αντιλήψεις, πάνω και από το Χρόνο ακόμη. Προτού ξεσπάσουν τ' άστραπόβροντα του πολέμου στην Κεντρική Ευρώπη, όταν ο ούρανός μαύριζε όλοένα, μου έγραφε :

«'Η κατάστασι είνε πράγματι φοβερή. Φαίνεται ότι η χάραξι της ιστορίας αυτή την ώρα, έχει ξεφύγει, έστω και στις λεπτομέρειες απ' τα χέρια των ανθρώπων. Νομίζουν πως θέλουν και κανονίζουν. Άλλά φαίνεται πως φτάσαμε σε μια βιολογική στροφή. Και το χειρότερο ότι δεν το υποπτεύουμε, δεν υποπτεύουμε το τέλος μας. Και ο έγωϊσμός τραβάει τα στερνά βήματα του δρόμου του ως την άκρη της άβυσσου... 'Όπωςδήποτε ο άνθρωπος όφείλει να έξαντληθῆ στον πόθο και στο όνειρο της ειρήνης, όπως έξαντλείται όταν όνειρεύεται και εϋχεται πολύ χογτρά έγωϊστικά πράγματα...»

Σ' ένα άλλο του γράμμα, μετά την κήρυξι του πολέμου, μου έγραφε :

«Είναι τάχα αυτός ο πόλεμος ή καλύτερα ή καταστροφή ή αναπόφευκτη του σημερινού πολιτισμού, ή καθαρτήρια φωτιά, που παρθένα θα έξαγνίσει τη γῆ για το καινούργιο βλάστημα, για την καινούργια έξόρμησι και δημιουργία του αιώνιου, αλλά παρθένου από την ιστορία του και τον πολιτισμό του ανθρώπου; Γεννηθῆτω το θέλημά του. Πάντως την κάθαρι την περιμένουμε, για ν' άρχισῆ άργῆ και σταθερή, με τη χαρά του νέου ανθρώπου, ή νέα κοσμογονία. Πόλεμος και έρωσ είναι οι δυο μορφές του ίδιου νομίσματος. Καταστροφή και γέννησις είναι τα δύο άλληλοσυμπληρούμενα και αναπόφευκτα στάδια της ανανεώσεως και της εξέλιξεως. Άλλοιως θα υπῆρχε το αιώνιον. Άλτ, ο αιώνιος θάνατος.»

«Γι' αυτό δε νομίζω να στοχάζεται σωστά ο φίλος Στοχαστής (*) στο άρθρο

(*) Τακτικός συνεργάτης του «Νεολόγου» στην 'Αθήνα.

του για τόν πόλεμο, που ζητάει όχι θεωρίες, έστω και ίκανοποιητικές, αλλά αντίκρουσμα αυτού τούτου του πολέμου. Νομίζει έτσι ότι θα φέρει το θεωρητικό σε αντίθεση με τόν ανθρωπισμό, τόν αισθηματισμό που είναι έντονος τή στιγμή που βλέπουμε τήν καταστροφή, τὰ σκόρπια μυαλά και τὰ χυμένα σπλάχνα, που είναι έντονος σ' όλη τήν περίοδο που κρατάν και πονούν κι' είναι άπλως αισθητές οί πληγές του πολέμου. Γι' αυτό οί μεταπολεμικές φιλολογίες είνε τόσο αντιπολεμικές».

«Ο φιλειρηνισμός του δέν ξερχεται καθόλου σε αντίθεση με τήν στωϊκή παραδοχή του πολέμου. Είνε δυο μορφές καθήκοντος του φωτισμένου ανθρώπου που μετριέται όσο δύναται απέναντι στα γεγονότα.

«Πόλεμος—έγραφε—είναι μιá καταστροφή άγρια και μεγάλη, όπως είναι ένας σεισμός, μιá έκρηξη ήφαιστείου, ένας μεγάλος κατακλυσμός, όπως διατηρείται στη μνήμη των ανθρώπων από τους θρύλους όλων των θρησκειών, όλων των λαών. Άλλά ή ιστορία και ό μηχανισμός τής ζωής είναι ό Πόλεμος (πάντων πατήρ), ή καταστροφή, όταν τελειώσει ό μικρός εκείνος κύκλος τής ζωής και ό Έρωσ, ή γέννησις, ή ανανέωσις. Ό κόσμος βρίσκεται έν εξέλιξει. Συνεπώς στατική αιώνιότητα δέν υπάρχει. Ίσως τήν επιτύχουμε όταν φτάσουμε στο μη εξέλιτισσόμνο. Άλλά τώρα; Μόνο που ό πόλεμος είναι ή καταστροφή ενός μεγαλύτερου τμήματος τής ζωής, όσο έχει ανάγκη από κάθαρσι, και ίσως τόσο μεγάλου όσο να περιλαμβάνει τό σύνολο τής ανθρωπότητας.

Είναι λάθος όταν ζητάμε να μελετήσουμε αυτή τήν πράξι του πολέμου με τό μικροσκόπιο, να κοιτάμε με τό αίσθημα τή δυστυχία του καθ' ενός χώρα. Άλλά ή φύσι στην άτομική μας τύχη είναι άδυσώπητη. Ό πόλεμος είναι καθολικό φαινόμενο, ιστορία του όλου, τύχη τής ανθρωπότητας, όπως μιáς κυψέλης. Και πρέπει κανείς να μελετήσει τήν αιώνια, τήν κινούμενη ανθρωπότητα—έννοώ εκείνη που άκολουθεί τήν ίδια τύχη—να μελετήσει τό στάδιο τής ζωής της αν είνε βρεφικό ή γεροντικό τό πεπρωμένο της για να δώσει τήν σωστή άπόκρισι, τήν όποία ποτέ δε θα δώσει κοιτάζοντας τό σπασμένο πόδι του άνάπηρου. Αυτό τό τελευταίο θ' άποτελοΰσε ένα μυωπικό μίκρμα του ανθρωπίνου γένους, κι' ίσως του όλου συστήματος».

Τις λίγες ήμέρες που έζησε, μετά τό γυρισμό του από τήν έξοχή, δέν χωρίστηκε τό βιβλίο. Και τό μολύβι και τό χαρτί ήταν πάντα σιδερωτάσιμο το χερσού του. Η συντροφιά του ήταν πάντα για τούς φίλους του γελαστή και χαρωπή.

Όπως ό ήλιος που λεφτερώνεται από τὰ σύννεφα, όπως τό ουράνιο τόξο που διαγράφεται στους μολυβένιους ορίζοντες.

Έτσι ξεψύχησε τό πρωϊνό τής 17ης Οκτωβρίου.

Ποτέ δέν ξανάδα τόσο γαλήνια μορφή...

ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΡΙΚΗ ΦΩΤΟΓΩΝΙΑ

Φωτογωνιά με λιόξυλα θρεμμένη
στης πατρικής μας στέγης τό λιμάνι...
Άραδιασμένοι και στο παιδικό κεφάλι
ή κόμη σα χρυσό λαμποκοπούσε άνθοστεφάνι.

Παίζανε γέλια ρόδινα στα χείλη.
Κι' δλάνοιχτα, μπρος στην πυρά, τὰ δαχτυλάκια
τὰ νόμιζες σα μες στη χαραυγή λουσμένα
μακρόλαιμα άλικά κρινάκια.

Οί παιδικές καρδουλές μας πηγές
και σαν άνάβλυσμα νερού μουρμουριστό
τό άξένιαστο τραγούδι από τὰ στήθη άνέβαινε,
για ν' άντηχήση στα δοκάρια με κυματισμό.

Σφιγγόμαστε όλοι πιό σιμά στην παραστιά
και σ' ένα άδερφικό δοσμένοι άγκάλιασμα
από τήν προστατεύτρα τής μανούλας μας ματιά
άντλούσαμε τό πιό γλυκό αναγάλλιασμα.

Σαν ή νυχτιά, μαύρο πουλί, στις στέγες κούρνιαζε
κι ό άχος των τραγουδιών μας ξεψυχοΰσε
με τήν πολύξερη λαλιά τής μάνας μας
ό κόσμος των παραμυθιών μας προσκαλοΰσε.

(Ναυτόπουλα, που άγύριστα άρμενίζουν
σ' άγρια πελάγη και σε ξενητιές πλανιώνται μαύρες...
Γιουρούσια από κουρσάρους, μάχες, έμπρησμοί, ναυάγια
—κ' ύστερα όρφάνιας και χηριάς καημοί και λαύρες.

Γοργόνες από τούς βυθούς και Δράκοι από σπηλιές,
Νεράϊδες από ποταμούς κι από πλαγιές Ξωθιές
παιδεΰουν τούς άγωνιστές. Μά άθάνατα νερά
κ' εύχες γονιών στηλώνουνε και πόδια και νεφρά...

Μεταξωτά και τζοβαβρία άπ' τις Φραγκιές φερμένα.
Σε γυρισμούς νοσταλγικούς γλυκανταμάματα.
Γιορτές και πανηγύρια σ' όλο τό νησί και γάμοι
που πλημμυρούν τὰ σπίτια με χαρές και ξεφαντώματα.

Μ' άθρες φτωχοΰλες σμίγουν βασιλόπουλα...
Γνώση κ' άντριά άνεβάζουν ως τής Δόξας τήν κορφή...
Τόν ανθρωπο δεύτερος ήλιος φέγγει, ή άρετή...
Στα τάρταρα τής καταφρόνιας, πνίγονται οί κακοί...)

Μὲ λιόξυλα θρεμμένη πατρικὴ φωτογωνιά,
τὴν ὑπαρξή μου πῶς εὐφραίνει πάντα ἢ θύμησή σου !
Σιμά σου δὲ μοῦ ἀνοίχτηκαν τῆς σκέψης οἱ οὐρανοί ;
Κι' ὁ νοῦς μου δὲ βαφτίστηκε μὲ τὴ μαρμαρυγή σου ;

Σιμά σου τῆς καρδιάς μου ἢ ἀπλωσιά δὲν πλάτυνε
κι' οἱ ὄνειροφαντασιές μου ἀκράτητο δὲν πῆραν ὄρομο ;
Κ' ἐντός μου ἀγάπης σπόρος γόνιμος δὲ σπάρθηκε,
γιὰ νὰ γεννήσῃ τῆς γεμάτης ζωῆς τὸ στέριο νόμο ;

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ

Ἄηδόνι μου περήφανο, γύρισε πάλι πίσω,
θὰ ξαναταξειδέψουμε γιὰ ὅπου θέλῃς σύ !
Τὰ μέρη ποὺ ἐζήσαμε, ξανά νὰ τ' ἀντικρύσω,
γιατί κι' αὐτὰ τ' ἀγάπησα γιατί εἴμαστε μαζί !

Θὰ ξαπλωθοῦμ' ἓνα πρωτὶ κατ' ἀπὸ τὴν ἰτιά,
ἀπ' τῆς πηγῆς τ' ὀλόδροσο νεράκι θὲ νὰ πιοῦμε,
θὰ κόψουμε τριαντάφυλλα ἀπ' τὴν τριανταφυλλιά
καὶ κεῖ ποὺ γνωριστήκαμε, θὲ νὰ προσευχηθοῦμε !...

Θὰ ξαποστάσωμ' ἔπειτα σὲ κεῖνο τ' ἀκρογιαλί,
στά δαντελένια κύματα, στά γαληνά νερά.
Ἡ πεθαμένη ἀγάπη μας θὰ ξαναζήσῃ πάλι
κι' ὅσα ὡς τὰ χθὲς μᾶς λύπησαν, θὰ εἶναι πιά νεκρά !

Ἄηδόνι μου περήφανο, γύρισε πάλι πίσω,
ἢ προσμονὴ γιγάντωσε στὴ δόλια μου καρδιά.
Ἄπ' τὴ χαρά μου, ὅταν σὲ δῶ, τάχα θὰ ξεφωνήσω :
Ἡ θὰ θαυμάζω ἄφωνα τὴν ὠρηά σου θωρηά !

Κηφισσιὰ Ἰούλιος 1939

ΡΟΥΛΑ ΛΑΜΠΙΡΗ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ ΤΩΝ ΛΕΧΑΙΝΩΝ

Ὁ κ. Σαρ. Σαραντόπουλος, ὁ λαμπρὸς πρόεδρος τῆς κοινότητος Λεχαινῶν, προέβη διὰ τῶν «Ἀχαϊκῶν»⁽¹⁾ εἰς ἐνδιαφερούσας ἀνακοινώσεις περὶ τῆς οἰκογενείας Καρκαβίτσα, ἐκ τῆς ὁποίας προήλθεν ὁ μακαρίτης Ἄνδρέας, τὸ καύχημα τῆς Νεοελληνικῆς διηγηματογραφίας. Ἡ ὑπόθεσις, ὅτι ὁ Ἄνδρέας Καρκαβίτσης πόρρωθεν κατήγετο ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν φίλον κ. Γιάννην Βλαχογιάννην—Ἐπαχτίτην. Ἡ ταπεινότης μου ἐμνημόνευσε μὲν κατ' ἐπανάληψιν καὶ εἰς τὰ πανεπιστημιακὰ μαθήματα τῆς καὶ εἰς σχετικὰς διαλέξεις, ἀλλ' οὐδέποτε υἰοθέτησε τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν τοῦ κ. Γιάννη Βλαχογιάννη—Ἐπαχτίτη. Καθ' ἃ διαδιαβεβαιοῖ ὁ κ. Σαρ. Σαραντόπουλος⁽²⁾, τὰ σύγχρονα μέλη τῆς οἰκογενείας Καρκαβίτσα τῶν Λεχαινῶν δὲν ἔχουσι συνειδησιν «ξένης τινὸς προελεύσεώς τῆς», τὸ αὐτὸ διαβεβαιοῖ καὶ ἡ ταπεινότης μου ἐν σχέσει πρὸς τὸν Ἄνδρέαν Καρκαβίτσαν· ὁ μακαρίτης ἐθαύμαζε μὲν τοὺς Ρουμελιώτας, ἀλλ' εἶχε—ὡς εἶχον παρατηρήσει—πλήρη συνεινήσιν, ὅτι εἶναι πατρόθεν καὶ μητρόθεν τέκνον τῆς Πελοποννήσου καὶ μάλιστα τῆς Ἡλείας.

Δεκαοκτῶ ἄνδρες ἐκ Λεχαινῶν ἀναφέρονται ὡς συνδρομηταὶ λογοτεχνικοῦ βιβλίου, περὶ τοῦ ὁποίου πρό τινων μηνῶν ἔγινε διεξοδικὸς λόγος ἐν τῇ «Νέα Ἑστία»⁽³⁾. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐπὶ τοῦ χρωματιστοῦ ἐξωφύλλου ἔχει τὸν τίτλον : «Ἡ Κυρία μὲ τὰς Καμελίαις» δράμα εἰς πράξεις πέντε. Ὑπὸ Ἄ λ Δ ο υ μ ᾱ. Ἡ ἐν τῷ σκότει συνέντευξις. Κωμωδία εἰς μίαν πράξιν. Τιμᾶται δρ. 1:50.

Ἐπὶ δὲ τῆς προμετωπίδος ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου εἶναι διεξοδικώτερος :

«Ἡ Κυρία μὲ τὰς Καμελίαις» δράμα εἰς πράξεις πέντε. Ὑπὸ Ἄ λ Δ ο υ μ ᾱ. Πρόσωπα τοῦ δράματος⁽⁴⁾... Ἡ σκηνὴ εἰς Παρισίους. Ἡ ἐν τῷ σκότει συνέντευξις. Κωμωδία εἰς μίαν πράξιν. Μεταφράσεις Θ. Γ. Ἀθήνησι, 1864—Τύποις Π. Σούτνα καὶ Α. Κτενᾶ.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἀναγράφονται «τρα-

(1) Τόμ. Γ' (1939) σελ. 73.

(2) Αὐτόθι.

(3) Τομ. ΚΕ (Ἰαν.—Ἰούν. 1939) σελ. 228—231 (Νίκου Α. Βέη) [Bees] : «Σύντομον χρονικὸν τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου» [1833—1864] σελ. 353—354 (Νίκου Α. Βέη) [Bees] : «Ὁ συντάκτης τοῦ Συντόμου Χρονικοῦ τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου». Νικ. Ι. Λάσκαρη : «Προσθήκαι καὶ ἐπανορθώσεις εἰς τὸ Σύντομον Χρονικὸν τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου».

(4) Ἀκολουθοῦσι κατὰ μέγα μέρος διὰ κεφαλαίων στοιχείων τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων.

γωφίαι, δράματα καὶ κωμωδίαι», αἱ ὁποῖαι παρεστάθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀπὸ τοῦ 1841 - 1864 εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Θέατρον». Ἐπὶ τῆς τρίτης σελίδος ἀναγράφονται ἠθοποιοί, «ἀναβάντες, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς, ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς» μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1833 - 1864. Καὶ τέλος ἐπὶ τῆς τετάρτης σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἔχουσι τυπωθῆ «Παρατηρήσεις ὑπὸ τῶν διακριθέντων ἠθοποιῶν», οἱ ὁποῖοι ἀναγράφονται ἐπὶ τῆς τρίτης σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου. Προέρχονται δὲ ὅλαι αἱ ἀναγραφαὶ αὗται, αἱ ἐπὶ τῶν τριῶν τελευταίων σελίδων τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ βιβλίου, ἐκ τῆς γραφίδος τοῦ Μυκονίου Θεοδώρου Ι. Γρυπάρη⁽¹⁾· οὗτος εἶναι καὶ μεταφραστὴς τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ περιεχομένων δύο θεατρικῶν ἔργων, δηλούμενος μόνον μὲ τὰ δύο ἀρκτικά γράμματα: Θ. Γ. ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τοῦ βιβλίου. Εἶναι δὲ ὁ Μυκόνιος Θεόδωρος Ι. Γρυπάρης γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων δημοσιευμάτων. Ἀποτελεῖται δὲ τὸ βιβλίον, περὶ τοῦ ὁποῦ γίνετα ἑνταῦθα λόγος, ἐξ 136 σελίδων, σχήματος 16ου, ἐξ ὧν αἱ πέντε τελευταῖαι περιέχουσι τὸν κατάλογον συνδρομητῶν. Οἱ δεκαοκτὼ συνδρομηταὶ ἐκ Λεχαινῶν ἀναγράφονται ἐν σελ. 136, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἀναφέρονται καὶ οἱ ἑξῆς:

Δ. Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ, Σ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ποῖος εἶναι ὁ Σ. Καρκαβίτσας δὲν γνωρίζω. Ἄλλ' ὁ Δ. Α. Καρκαβίτσας εἶναι ὁ κύρ Δημήτρης⁽²⁾, ὁ πατὴρ τοῦ Ἀνδρέα Καρκαβίτσα, γεννηθεὶς περὶ τὸ ἔτος 1848, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ δημοτολογίου τοῦ τέως δήμου Μυρτουντίων.

Ὡς πρὸς τὸ ἐπώνυμον Καρκαβίτσας παρατηρῶ, ὅτι τοῦτο πρέπει ν' ἀναχθῆ εἰς τὸ δημῶδες ὄνομα Καρκαβίτσα· καλεῖται δὲ οὕτω κατὰ τινὰ νεοελληνικὰ ἰδιώματα ἢ ἀκροχορδῶν, ἢ ἄλλως πολλαχοῦ καλουμένη μερμηγκιά.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ (BEES)

⁽¹⁾ Κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου· πρβλ. Νίκου Α. Βέην [Bees], ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 353.

⁽²⁾ Πρβλ. Ἀνδρέα Δ. Καρκαβίτσα, «Μικρὸν ἡμερολόγιον» ἐν τῇ «Ἑβδομάδι», τόμ. Γ' (1886) σελ. 111.

Ο ΚΙΑΤΙΠ ΤΣΕΛΕΜΠΗ & ΤΟ «TUHFETÜLKIBAR»

ΤΟΥΡΚΟΙ ΓΕΩΓΡΑΦΟΙ

Ὁ Κιατίπ Τσελεμπή, ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλείτερος τούρκους σοφοὺς τοῦ 17ου αἰῶνα, εἶναι γνωστὸς στὸν ἐπιστημονικὸ κόσμον τῆς Δύσης ὡς Χατζή Κάλφα, ἐνῶ παράλληλα, στὰ τουρκικὰ συγγράμματα, ἀναφέρεται εἴτε ὡς Κιατίπ Τσελεμπή, εἴτε, σπανιώτερα, ὡς Χατζή Χαλιφέ. Ὁ σοφὸς αὐτὸς ἀνατολίτης τοῦ 17ου αἰῶνα, πού στάθηκε πρὸ παντὸς ἕνας, ἐπιστημονικώτατος καταρτισμένος βιβλιογράφος, ἔχει ἐπιβληθεῖ συνάμα καὶ στὸν διεθνή κόσμον τῆς διανόησης, σὰν ἕνας μέγας ἱστορικός καὶ σοφὸς γεωγράφος. Πολλὰ ἀπὸ τὰ ἔργα του, μεταφράσθησαν σὲ διάφορες ξένες γλώσσες καὶ κέρδισαν γλήγορα τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, κατατάσσοντας καὶ τὸν συγγραφέα, στὴν πλειάδα τῶν πολὺπλευρῶν καὶ ἐγκυκλοπαιδικῶν σοφῶν.

Ὁ τούρκος αὐτὸς ἱστορικός, πού τὸ πραγματικὸ του ὄνομα ἦταν Μουσταφᾶ, γεννήθηκε στὴν Πόλη, στὰ 1608. Ὅσο κι' ἂν ὑπηρετήσῃ τὸ Κράτος σὲ διάφορες ὀργανικὰς θέσεις, πρὸ παντὸς στάθηκεν ἕνας ἄνθρωπος πού ἀφιέρωσεν ὁλότελα τὴ ζωὴν του στὴν ἐπιστήμην καὶ τὰ γράμματα. Κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀναγκάσθηκε ν' ἀσπασθῆ τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα, ἀκολουθώντας τὴν παράδοσιν τῆς οἰκογενείας του.

Μόλις ὁ Μουράτ Δ' ζώσθηκε τὸ σπαθὶ τῶν Ὀσμανιδῶν κι' ὀνομάσθηκε σουλτάνος, ἄρχισε ἡ ἐκστρατεία τῆς Βαγδάτης, μὲ ἀρχιστράτηγον τὸν Χαφὴ πασᾶ. Ἀπὸ τὰ 1624 κι' ὅλας ὁ Κιατίπ Τσελεμπή ἀναγκαστικὰ ἔλαβε μέρος σ' ὅλες τὶς κινήσεις τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ στὴν Ἀνατολή. Ἀπὸ τὰ 1624 ὡς τὰ 1628, συμμετέσχε στὴν καταστολὴ τοῦ κινήματος τοῦ Ἀμπαζᾶ πασᾶ ἐνάντια στὴν Ὑψηλὴ Πύλη, στὴν ἐκστρατεία τῆς Περσίας καὶ στὶς δύο, ἐπανωτές, ἐκστρατείας τοῦ ἴδιου Ἀμπαζᾶ πασᾶ... Κι' ἀφοῦ πιά ἔτσι, εἶχεν ἐκπληρώσει τὰ καθήκοντά του στὸ στράτευμα, τραβήχθηκε στὴν Πόλη, ὅπου ἀφιερῶθηκεν ὁλότελα στὴ μελέτη καὶ τὴν συγγραφὴν τῶν περισπούδαστων ἔργων του. Ἐνα ἀπὸ τὰ ἔργα του αὐτᾶ εἶναι καὶ τὸ κλασικὸν πιά «Tuhfetülkibar», μὲ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ὁποῦ θὰ καταπιασθῶ στὸ ἄρθρον μου τοῦτο, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν μου τὰ διάφορα χειρόγραφα τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Πόλης καὶ τὴν μοναδικὴν ἔκδοσίν του, τοῦ Μπετφερρκιά⁽¹⁾.

Ὁ 17ος αἰῶνας στάθηκε μιά περίοδος κατάπτωσης γιὰ τὴν ἀπέραντη τότε ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορία. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, πού ἡ ἀπὸ διάφορα ἀνομοιογενῆ στοιχεῖα ἀποτελούμενη ἐπικρατεία, διοικόταν ἀπὸ χέρια ἀνάξια

⁽¹⁾ Ἰμπραήμ Μπετφερρκιά: Ὁ ἱδρυτὴς καὶ διευθυντὴς τοῦ πρώτου τουρκικοῦ τυπογραφείου. Αὐτὸς φρόντισε καὶ γιὰ τὴν ἔκδοσιν ἑνὸς πλήθους χειρογράφων τῶν διαφόρων τουρκικῶν βιβλιοθηκῶν.

κι' αδύναμα, ή έσωτερική διοίκηση του κράτους είχε καταρρεύσει άπελιπτικά. Ο Κιατίπ Τσελεμπή, που θέλοντας να κατακρίνει την οικονομικήν εξάρθρωση της κρατικής μηχανής, είχε γράψει το «Düsturlâmel» του, έπηρεασμένος από την ήττα των τουρκικών πλοίων στην Κρήτη, καταπιέστηκε με τη συγγραφή του «Tuhfetülkibar», στο οποίο καυτηριάζει τους άνικανους κι' ανάξιους κι' άστοιχείωτους ναυτικούς της χώρας κι' εκθέτει παράλληλα τη δράση και τις νίκες των προγενεστέρων ναυτικών της Τουρκίας.

Για να μπορούσαμε να σχηματίσουμε μια σαφή γνώμη για το περιεχόμενο του «Tuhfetülkibar», είναι, φρονώ, απαραίτητο, να ξεφυλλίσουμε τα ναυτικά έργα που γράφτηκαν προγενέστερα. Οι Όθωμανοί, για να μπορούν ν' ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους σχετικά με τις τακτικές τους επιχειρήσεις, δίδαν μεγάλη σημασία τότε στα διάφορα γεωγραφικά και γενικά, θαλασσινού περιεχομένου έργα. Για τις έκστρατείες τους από ξηράς, ενάντια σε ξένες χώρες, δε δίδαν μεγάλη σημασία σε γεωγραφικές γνώσεις, γιατί ή γνωριμία κάθε ξένου τόπου, συμβάδιζε παράλληλα με την άλωσίν του. Δέν συνέβαινε όμως το ίδιο και για την από θάλασσαν άλωση.

Από καιρό, οι Τούρκοι έδειχναν ιδιαίτερον ενδιαφέρον στο κεφάλαιον αυτό και χάρις στις ιδιωτικές πρωτοβουλίες ναυτικών σαν τον Κεμάλ Ρείς, γίνονταν γνωστά τα μυστικά και οι ιδιοτροπίες του Αιγαίου. Τα «Ναυτικά» του Πιρή Ρείς, που μπορούν να θεωρηθούν ως ο έπιστημονικός και φιλολογικός καρπός των πολύχρονων ναυτικών επιχειρήσεων της Τουρκίας, στέκονταν πολύτιμος οδηγός του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπή, για τις κατά θάλασσαν πρωτοβουλίες του. Το έργο αυτό της έποχής του Νομοθέτη είναι το μοναδικό δείγμα του όθωμανικού πολιτισμού των χρόνων εκείνων. Αποτελείται από 129 κεφάλαια και το καθένα του είναι στολισμένο και μ' έναν, έξαιρετικά ενδιαφέροντα, για την έποχή του χάρτη. Φανερόν ωστόσο, πώς ο συγγραφέας, γράφοντας το έργο αυτό που δίδει ένα πλήθος πληροφορίες για τον Μαρμαρά και το Αιγαίον, είχε υπ' όψει του αρκετά σχετικά συγγράμματα ευρωπαίων γεωγράφων και σοφών.

Το έξαιρετικά ενδιαφέρον αυτό έργο του Πιρή Ρείς ακολουθεί το περί Ινδικού Ωκεανού σύγγραμμα «Muhit—Ωκεανός» του διαδόχου του Σείντι-Άλ ή Ρείς. Σ' ένα άλλο δε, μικρότερο έργο του, το «Miratühuemalík-Καθρέφτης ξένων τόπων», ο ίδιος συγγραφέας περιγράφει άνεκδοτολογικά τη ζωή των Ινδικών θαλασσών.

Όσον άφορά τώρα το περί όθωμανικού ναυτικού έργο του Κιατίπ Τσελεμπή, «Tuhfetülkibar», τουτο χωρίζεται σε δυο μεγάλα μέρη κι' έναν πρόλογο. Το περισπούδαστο αυτό σύγγραμμα τυπώθηκε, βάσει των χειρογράφων που βρίσκονται στις διάφορες βιβλιοθήκες της Πόλης και της πρώτης έκδοσης του Μουταφερριά, στα 1913 από το τυπογραφείο «Μπαχριέ» κι' είναι χωρισμένο :

α. Στις ναυτικές επιχειρήσεις της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας, από

τα 1453 ως τα 1666 και

β. Στην κατάσταση του στόλου και των ναυπηγείων της αυτοκρατορίας, κατά την ίδια χρονική περίοδο.

Η έκδοση «Μπαχριέ» αποτελείται, εκτός από το κυρίως κείμενο, από τον πρόλογο της πρώτης έκδοσης του Ίμπραήμ Μουταφερριά, από τα προλογικά γράμματα του Σεΐχουλιολάμη Μουσταφά, του προύχοντα της Ρούμελης Σουνή Ζαήτ Μεχμέτ Έμίν, του προύχοντα έπίσης της ίδιας έπαρχίας Σαμπάν Έφέντη και του Καζασκέρη της Ανατολής Ίσμετ ή Έφέντη και τέλος από τον αναλυτικό κατάλογο περιεχομένων του έργου. Το κυρίως κείμενο, όπως άναφερα και παραπάνω, χωρίζεται σε δυο μέρη. Το πρώτο από τη σελίδα 11 ως τη σελίδα 138, είναι ή ιστορία των ναυτικών επιχειρήσεων της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας. Το δεύτερο μέρος πάλε, που αποτελείται από 28 σελίδες, είναι άφιερωμένο στην ιστορία και την εξέλιξη του τουρκικού ναυτικού. Κι' άκριβώς το δεύτερον αυτό μέρος του έργου είναι και το πιο ενδιαφέρον του όλου βιβλίου.

Η πρώτη σελίδα του έργου, αρχίζει με τη φράση: «Είναι φρόνιμο να μαθαίνουμε την κατά καιρούς ιστορικήν εξέλιξη του θεοφρούρητου έθνους μας...» και συνεχίζει με την έναρξη της έκστρατείας για την άλωση της Κρήτης, την καταστροφή του όθωμανικού στόλου και καταλήγει με την εξήγηση των αιτιών που παρακίνησαν τον συγγραφέα να γράψει το «Tuhfetülkibar». Ακολουθεί ένα κεφάλαιο με τον τίτλο «Έπεξηγήσεις», όπου ο συγγραφέας τονίζει τη σημασία της γεωγραφίας και των ναυτικών. Από το μέρος αυτό του βιβλίου, που αρχίζει με τη φράση: «Δέν είν' αρκετό να ξαίρει κανείς τον τόπο του, για να μιλήσει γι' αυτόν. Πρέπει πριν απ' όλα να γνωρίζει τί θα πεί έπιστήμη...» άντιλαμβανόμαστε ότι ο συγγραφέας ήταν πέρα για πέρα κάτοχος του θέματός του κι' ήξευρε καλά τί ζητούσε και τί ήθελε να πεί.

Οι ακόλουθες σελίδες των «Ναυτικών», είναι άφιερωμένες στον τρόπο κινήσεως και δράσεως του τουρκικού στόλου και γενικώτερα των ξένων καραβιών. Από το κεφάλαιον αυτό, μαθαίνουμε ότι ο στόλος: (²)

«Ξεκινά πρώτα από το Μπεςικτάς (Διπλοκλιόνιον) με κατεύθυνση το Γεντή—Κολέ (Έπταπύργιο), όπου μένει μια—δυο μέρες για να έπιβιασθεί το πλήρωμα. Από κεί, περνώντας την Ηράκλεια, τον Μαρμαρά, την Καλίπολη και την Άβυδο, που απέχουν σαράντα ως εξήντα μίλια το ένα από το άλλο, καταλήγουν στο Πιγιαλέ πασα (μικρό λιμάνι) όπου και ρίχνουν άγκυρα. Όμως τα πληρώματα δέν βγαίνουν στην ξηρά, μονάχα τα πλοία περιμένουν εκεί μια μέρα και πέρνουν νερό. Στέλνουν βάρκες στην Άβυδο

(²) Στη μετάφραση, θεώρησα φρόνιμο να κρατήσω πιστά τη σύνταξη και την άφελή έκφραση του πρωτοτύπου. Γι' αυτό κι' ένα πλήθος περιττές έπαναλήψεις λέξεων.

(Μπογάζ—Χισάρ) και πέρνουν από τριάντα «τομρούκια»⁽³⁾ νερό για τις ανάγκες των καραβιών. Γιατί άλλοι δεν βρίσκεται νερό. Μόλις λοιπόν φθάσει ο στόλος στο προαναφερθέν λιμάνι, πλησιάζουν δύο ελαφρά πλεούμενα και προηγούνται στο δρόμο, σαν εμπροσθοφυλάκες. Τα δύο αυτά πλεούμενα προπορεύονται δυο—τρία μίλια από τα άλλα καράβια. Αυτό γίνεται πάντα, σε κάθε λιμάνι. Μετά, αφού τελειώσει η πρωινή προσευχή, σηκώνουν άγκυρα κι' ολόιδια όπως η κλώσσα θρνιθα, άγκαλιάζει και προφυλάγει τα μικρά της, όλος ο στόλος, έχοντας στη μέση το καράβι του «καπετάν—πασά»⁽⁴⁾, αρχίζει να προχωρεί με σκέψη και προφύλαξη. Δεν προχωρεί με μεγάλη ταχύτητα σαν τα καράβια της Βλαχιάς. Και τα δύο ελαφρά που προηγούνται δυο—τρία μίλια, πάντα φροντίζουν να είδωποιούν το στόλο, για το τι συναντούν στο δρόμο τους. Ο «κετχουντάς»⁽⁵⁾ πάλε του «τερσανά»⁽⁶⁾ μένει με δύο μικρά πλεούμενα, λίγο πιό πίσω. Τις νύχτες ανάβει κόκκινα φανάρια. Και φροντίζει πάντα να επιδιορθώνει τα καράβια που παθαίνουν άβαρίες ή που από την φουρτούνα σχίζονται τα πανιά τους και σπάνουν τα κατάρτια τους. Γι' αυτό το λόγο, Ίσα—Ίσα, μένει πάντα πίσω το καράβι του «τερσανά κετχουντή». Άλλα δυο πλοία άξιωματικών—με την φροντίδα να προκάμουν ναύτες στη θέση αυτών που δεν μπορούν να έργασθουν και να περιποιούνται τους άρρωστους και άνημπορους—ξεκινούν μιάν ώρα άργότερα από τον άλλο στόλο. Περνούν έτσι μερικά άκρωτήρια των Στενών, τα νησιά που βρίσκονται εκεί κοντά και φθάνουν στην Μυτιλήνη και τη Χίο.

Άπ' εκεί, άκολουθώντας τα παράλια της Ρούμελης, περνούν την Εύβοια και την Μεθώνη και φθάνουν στο Ναυαρίνο. Αυτό, είναι η βάση του δικού μας στόλου. Άπ' έδω, δυο μικρά πλεούμενα πάλε, στέλλονται στα χωριά των «κιαφείδων»⁽⁷⁾ για να μαζέψουν σκλάβους. Πεντακόσια μίλια μακριά κι' άπέναντι άκριβώς στο Ναυαρίνο, στη Μεσήνη, είναι η βάση του στόλου των άπιστων. Εκεί, μαζεύονται οι σοφοί του Πάπα, της Μάλτας, των Δουκάτων και της Ίσπανίας και συνεννοούνται με τη Βενετία. Άν τώρα, οι δυο έχθρικοί στόλοι, μάθουν ο ένας τη θέση του άλλου, δε βγαίνουν από τα λιμάνια, όπου βρίσκονται, μένουν πάντα σ' επιφυλακή ως ότου βγουν κρυφά άπ' το λιμάνι και φύγουν. Έτσι γίνεται πάντα. Όσο για τα σακατεμένα πλοία, τα στέλνουν στο λιμάνι της Σμύρνης και εκεί μένουν για πάντα. Τ' άλλα πλοία, κάθε τρεις μέρες, πέρνουν νερό. Και περιτριγυρνούν ανάμεσα στα νησιά, μα πάντα την ημέρα, ύστερα από την πρωινή προσευχή. Τις νύχτες δεν ταξιδεύουν, μα άγκυροβολούν στα βαθεία, κι' όχι στα ρηχά, γιατί αυτό είν' επικίνδυνο. Φθάνουν από εκεί, μπροστά στη Ρόδο κι' άν γίνει ανάγκη πάνε και στην Άλεξάνδρεια που άπέχει κάπου 500 μίλια. Το ταξίδι αυτό, άν είναι βία, το κάμνουν σε δύο νύχτες. Άν όμως δεν είναι βία, πάνε σε τέσσερες νύχτες. Άν πάλε γίνει ανάγκη να

(3) «Τομρούκι» τουρκιστί σημαίνει κορμός δένδρου. Έδω έχει την έννοια βαρελιού.

(4) Ναύαρχος.

(5) «Κετχουντάς» ή «Κεχαγιάς». Βαθμός στον παλιόν όθωμανικό στρατό = Διοικητής.

(6) Ναυπηγείον: Έδω, χρησιμοποιείται στην έννοια του βοηθητικού καραβιού, για την επιδιόρθωση τυχόν βλαβών στον άλλο στόλο.

(7) «Κιαφίρ»=άπιστοι. Γενικά οι χριστιανοί.

πάνε από τη Μεθώνη ή το Ναυαρίνο στη μακρυνή Τρίπολη πούναι 700 μίλια άπ' εκεί, πάνε σε τρεις νύχτες. Άν όμως δε βιάζονται, πάνε σε έξη μέρες με κουπί. Τότε παραγγέλνονται όλα τα πλοία, άν βγει φουρτούνα, ν' ανάβουν τα φανάρια τους. Κι' αυτά άκόμα που δεν έχουν τέτοια, πρέπει να κρεμούν από ένα. Έτσι που να μπορούν να ξεχωρίζουν το ένα τ' άλλο και παρακολουθώντας τον δρόμο που κάνουν, να μπορούν να χαράσσουν τον χάρτη τους ή και να μη βγαίνουν από τη γραμμή που τους ώρισαν. Άν τύχει ο άέρας νάν' αντίθετος και κατά λάθος πάνε σ' άλλη, ένάντια κατεύθυνση, παρατηρούν το χάρτη και σημειώνοντας με μολυβδοκόνδυλο τον δρόμο που κάμαν κατά λάθος, γυρνούν πίσω. Άν πέσουν στα παράλια της Άραπιάς, κατεβάζουν τα πανιά και τότε τα πλοία πάνε μοναχά τους, γιατί στα μέρη εκείνα, υπάρχουν ρεύματα. Και μόλις φθάσουν σε ρηχά νερά, 20—30 όργυές, κατεβάζουν άγκυρα. Γιατί άλλιώς, τα πλοία κάθονται στη ξηρά. Σε τέτοια μέρη, τα μεγάλα πλοία δεν μπορούν να κάμουν τίποτ' άλλο από το να άγκυροβολούν και να περιμένουν. Όσο για τα μικρά πλεούμενα, τοιτα δά, όλο και γυρνούν έδω κι' εκεί. Κι' όλο και πέρνουν νερό και όλο και φροντίζουν νάναι έτοιμα για δράση.

Όταν πιά πρέπει να γυρίσουν πίσω, τότε ξεκινούν από τη Χίο, πλέουν τα παράλια της Ρούμελης, φθάνουν στην Εύβοια κι' από κει στη Μεθώνη και το Ναυαρίνο κι' από κει αφού πάρουν ξανά νερό, κατευθύνονται στη «Φότσα»⁽⁸⁾, της ανατολικής άχθης, όπου ξανά πέρνουν νερό. Μα εκεί κρατούν κάποια σειρά τα πλοία, στην ύδρευση: Πρώτα πέρνουν τα πλοία τα εμπόλεμα, τα μάχιμα δηλαδή. Στο διάστημα αυτό, τ' άλλα πλοία των «μπέδων»⁽⁹⁾, τριγυρνούν γύρω στο λιμάνι... Μετά την ύδρευση φροντίζουν να λαδώσουν τα σκοινιά και τους σκαρμούς, γιατί έχει μεγάλη διαφορά, το λαδωμένο καράβι από το άλάδωτο. Άν, λόγου χάρη, το λαδωμένο καράβι, πέρνει 10 μίλια την ώρα, το άλάδωτο κάνει τα μισά. Μάλιστα άν τα πλεούμενα είναι καινούργια και λαδωθούν καλά, μπορούν σε 15 ώρες να πάρουν 200 μίλια. Αυτό έχει συμβεί πολλές φορές...

Μετά το κομμάτι αυτό, στη σελίδα 163 και με τον τίτλο «Τέλος του βιβλίου και άπολογία» ο συγγραφέας, κατά την συνήθεια της εποχής, γράφει λίγα λόγια για τη ζωή του. Το κεφάλαιο αυτό τελειώνει με τη φράση: «Έγραψα ό,τι ήξευρα. Ο βασιληάς, ο αφέντης και προστάτης μου, όταν τηρεί πιστά τους νόμους αυτούς και τους νόμους του Ίερού Βιβλίου μας, πάντα θα προκόφτει. Ο Παντοδύναμος θεός άς τον φωτίσει. Άμην!» Η φράση αυτή μ' έλάχιστες μονάχα άλλαγές συναντιέται σ' όλα τα χειρόγραφα του Κιατίλ Τσελεμπή.

Ο συγγραφέας μας, γράφοντας το «Tuhfetülkibar» του, είχε υπ' όψη του την περιφημη ιστορία «Tacıttevarih»⁽¹⁰⁾ και τα «Ναυτικά» του

(8) Φωκαία.

(9) «Μπέδες»=τιλούχος, άξιωματικός.

(10) «Tacıttevarih»: Περιφημον ιστορικό σύγγραμμα, που σε δύο όγκώδεις τόμους, άγκαλιάζει όλα τα γεγονότα της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας ως τα 1600 και περιέχει τις βιογραφίες ενός πλήθους μεγάλων άνδρων και σοφών της εποχής εκείνης. Μεταφράσθηκε στα Ίταλικά από κάποιον Batuti κι' εκδόθηκε ο πρώτος τόμος στη Βιέννη στα 1646 κι' ο δεύτερος στη Μαδρίτη στα 1652.

Πιοῦ Ρεῖς. Ἡ φράση του: «Μεγάλος κι' ἄθεος λυρικὸς στάθηκεν ὁ Μπαλιὰ ὄγλου Σουλεϊμὰν Μπέης πού ὀνομάσθηκε «σερδάρης» μᾶς δείχνει πὸς γιὰ τὴν συγγραφή τῆς ἱστορίας τῶν γεγονότων στὴ βασιλεία τοῦ Σελήμ Α', εἶχεν ὡς πηγή τὸ «Tacüttevarih». Ἐπίσης ἀπὸ τὴ σημείωσή του: «Ὁ Πιοῦ Ρεῖς γράφοντας τὰ «Ναυτικά» του, μᾶς γνώρισε τὸ Αἰγαῖο. Καλλίτερο βιβλίον ἀπ' αὐτὸ δὲν ἔγραψε κανένας περὶ ὡς σήμερα κι' ὅλοι ὅσοι θέλουν νὰ ταξιδέψουν ἔξω, σὲ ξένες χῶρες, σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον χτυπᾶν κεφάλια, συμπεραίνουμε πὸς καὶ τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ σοφοῦ Πιοῦ Ρεῖς, στάθηκε πολὺτιμη πηγή γιὰ τὸν Κιατιπ Τσελεμπή.

Τοῦ «Tuhfetülkibar» ὑπάρχουν δεκαπέντε χειρόγραφα. Ἀπ' αὐτά, τὰ 7 βρίσκονται στὴ βιβλιοθήκη τοῦ «Ρεβὰν Κιοσκοῦ» τῶν ἀνακτόρων τοῦ Τὸπ-Καποῦ. Ἀπὸ 1 ὑπάρχουν στὶς βιβλιοθήκες τῆς Ἁγίας Σοφίας, «Χαλῆς Ἐφέντη», Νταματ Ἰμπραήμ πασᾶ καὶ τοῦ «Ἐσὰτ Ἐφέντη» καὶ ἀπὸ 2 ἀντίγραφα τέλος στὶς βιβλιοθήκες τοῦ «Γιλντίζ» καὶ τοῦ «Νούρου—Ὁσμανιέ». Ὑπάρχει ἀρκετὴ σύγχυση στὴ χρονολογία τῆς συγγραφῆς ἢ ἀντιγραφῆς τῶν διαφόρων αὐτῶν χειρογράφων τοῦ «Tuhfetülkibar». Ἔτσι, τὰ χειρόγραφα 1189, 1190, 1193 καὶ 1194 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ «Ρεβὰν Κιοσκοῦ» καὶ τὰ 3129, 2211 (2685, 2567) τῶν βιβλιοθηκῶν Νούρου-Ὁσμανιέ, «Ζαλὲς Ἐφέντη» καὶ «Γιλντίζ», ἔχουν μιὰ κάποια, ὄχι ὅμοια χρονολογία. Ἐξ ἄλλου, ὅλα γενικῶς καὶ τὰ 15 χειρόγραφα, ὁμοιάζουν καταπληκτικὰ, ὅσο κι' ἂν ἀπὸ τὴ γραφὴ δείχνουν πὸς βγήκαν ἀπὸ διαφορετικὰ τὸ καθένα, χέρια. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτην ἐκδοσὴν τοῦ Tuhfetülkibar, αὕτη ἐγένε κατὰ τὸ χειρόγραφο τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἁγίας Σοφίας. Τὸ ἴδιον καὶ ἡ δευτέρα ἐκδοσὴ τοῦ τυπογραφείου «Μπαχριέ».

Τὸ ἀξιολογώμενον αὐτὸ ἔργο τοῦ Κιατιπ Τσελεμπή ἢ Χατζή Κάλφα, μεταφράσθηκε καὶ σὲ πολλὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Ἀπὸ τίς μεταφράσεις αὐτές, οἱ πρῶτες καὶ οἱ πιὸ πιστές, εἶναι τοῦ James Mitchell στ' ἀγγλικά (Λονδίνο, 1831) καὶ τοῦ R. Basset στὰ γαλλικά.

Ἄγκυρα

ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΘΥΜΗΣΕΙΣ

Σεῖς, θύμησες, γιατί μὲ τυραννᾶτε ;
Στὶς τωρινὰς δοκιμασίας νὰ συλλογιέμαι εὐτυχία εἶναι σκληρό.
Τοῦλάχιστο γιὰ λίγο σταματάτε
καὶ μὴ μὲ βασανίζετε, μὴ γίνεστε μαρτύριο φριχτό.
Κάλλιον νὰ ἔχω λύπες μονάχα γιὰ τὴν ὥρα,
θύμησες, ἀφήστε με, μὴν ἔρχεστε, γιατί ἄθελα
τὴν σύγκρισή νὰ κάμω μ' ἀναγκάζετε τοῦ τότε μὲ τὸ τώρα.

ΜΑΡΘΑ Γ. ΓΕΡΟΘΑΝΑΣΗ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ

Πὼς νέκρωσε ἡ γιορτιάτικη, πρόσχαρη φτωχογειτονιά !...
Πένθιμη—ἐνὸς παράξενου ζωγράφου—δείχνει εἰκόνα
κι' ἀντὶ ἀπ' τὰ γέλοια τῶν παιδιῶν, ἀκοῦς τὸν καλαμιῶνα
νὰ μοίρεται περίλυπα πέρα σὲ μιὰ ἔρημη γωνιά...

Τὰ γιασεμιά πού λίγωναν τὴν ἐρωτόθυμη καρδιά
καὶ πλέκανε παρθενικὰς γιρλάντες στὸ μπαλκόνι,
πίσω ἀπ' τὸ τζάμι τ' ἀχνοβλέπει ἡ κόρη μεσ' τὸ χιόνι
καὶ θλίβεται καθὼς κεντὰ σκυφτὴ μιὰ γιορτινὴ ποδιά...

Καὶ τοὺς μαρμαρίνους σταυροὺς τῶν πιὸ ψηλῶν καμπαναριῶ—ν—
θλιμμένες λιτάνειες νεφῶν φιλοῦν καθὼς περνᾶνε
—Πικρὴ ψυχὴ πού τίς θεωρεῖς, τρομάζεις νὰ σὲ πᾶνε
σὲ νέα ταξίδια... καὶ τὸ δέος σὲ δένει ἐδώθε στὸ χωριό...

Κι' εἶναι νὰ κλαῖς πού δὲν μπορεῖς νὰ πᾶς τὰ βράδια ὡς τὴ πηγὴ,
κεῖ πού ἔπινες τοῦ φεγγαριοῦ τ' ἀπόφευγα μὲ πάθος,
κι' ὄλο κυττᾶς, μὲ οἶστρο τρελλοῦ, τὴν πολιτεία στὸ βάθος
—σὰν πόρνη—μὲ τῶν φώτων τῆς νὰ γνέφει τὴ μαρμαρυγὴ.

...Μόνος !... καὶ τὸ παράπονο πάνου στὴ στέγη τῆς βροχῆς
τὸ ἄλγος τῆς μίζερης ζωῆς σου ἀνίλεα νὰ φουντώνει
κι' ἐσὺ νὰ μὴ βρίσκεις μιὰ ὠχρὴ νὰ δρέψεις ἀνεμῶνη
χαρᾶς, μεσ' τὸ κατάξερο κῆπο τῆς ἄδειας σου ψυχῆς...

Κορφοὶ

ΧΡΗΣΤΟΣ Κ. ΔΑΠΕΡΓΟΛΑΣ

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ θάνατος τοῦ πολυσεβάστου ἱστορικοῦ τῆς πόλεως Πατρῶν Στεφάνου Θωμοπούλου δημιουργεῖ καὶ εἰς ἐμὲ τὴν ἐπιτακτικὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀποτίσω τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης μου πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος, ὅστις διὰ τῆς συγγραφῆς τῆς Ἱστορίας τῶν Πατρῶν, ἐμύησε καὶ ἐμέ, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μαθητικῶν μου χρόνων, εἰς τὴν μακραίωνα ἱστορίαν τῆς γενετέρας μου.

Διὰ τῆς συνθέσεως καὶ συγγραφῆς τῆς ἱστορίας ταύτης τῶν Πατρῶν ἀρχίζει ἡ πνευματικὴ σταδιοδρομία τοῦ Θωμοπούλου, ὡς ἱστορικοῦ συγγραφέως, ἐρευνητοῦ καὶ λόγιου. Διὰ τῆς ἱστορίας του οἱ φιλόστορες καὶ οἱ φιλομαθεῖς, συμπολιταὶ καὶ μὴ, μανθάνουν τὴν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἱστορίαν τῆς ἐνδόξου πόλεως τῶν Πατρῶν μετὰ τῆς περιοικίδος χώρας. Ἡ πόλις θὰ εὐγνωμονῇ ἕσσει τὸ τέκνον τῆς καὶ οἱ πολῖται θὰ μακαρίζουν καὶ θὰ τιμοῦν τὸν ἱστορικόν τῆς.

Ἡ κοσμοθεωρητικὴ ἀντίληψις καὶ πεποιθήσις τοῦ συγγραφέως ἱστορικοῦ, δι' ἧς ἐπισκοποῦνται τὰ ἱστορικὰ γεγονότα κατὰ τὴν συγγραφὴν εἶναι ἐκείνη τῆς φιλοσοφικῆς ἀντιλήψεως τῆς Ἱστορίας, τῆς ἐδραζομένης ἐπὶ πνευματικῆς ἀρχῆς, ὡς κυριάρχου τῆς ἱστορίας καὶ τῆς μοίρας τῶν ἀτόμων, λαῶν καὶ ἔθνῶν. Ἡ μέθοδος του εἶναι ἐκείνη ἡ χρησιμοποιουμένη εἰς τὴν ἱστοριογραφίαν γενικῶς καὶ ἣτις στηρίζεται εἰς τὰς θεμελιώδεις ἐννοίας τῶν αἰτίων καταπτώτων εἰς ἀποτελέσματα καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ἀναγομένων εἰς αἰτίας, μετὰ τῶν ἐξελίξεων τῶν γεγονότων τῆς Ἱστορίας, τὰ ὅποια εἰρῖσκονται ἐν δράσει καὶ κινήσει. Κατὰ τὴν συγγραφικὴν ἐν γένει δράσιν τοῦ Θωμοπούλου καταφαίνεται γλαφυρὰ ἱστορικὴ ἀφήγησις τῶν γεγονότων καὶ θαυμαστὴ ὀρθόεπεια. Εἶναι προικισμένος ἐκ φύσεως μὲ ἱστορικὴν διαίσθησιν, μὲ συνθετικὴν ἱστορικὴν ἰκανότητα, μὲ ἱστορικὸν ἐν γένει πνεῦμα.

Μὲ τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις ἔγραψεν τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν καὶ τῆς περιοικίδος χώρας. Παρὰ τὴν παρέλευσιν 50ετίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς της, παρὰ τὴν τροποποίησιν καὶ προσθήκην ἱστορικῶν μεθόδων, παρὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ ἱστορικοῦ, ἀρχαιολογικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου, ὁ ἀναγινώσκων καὶ σήμερον τὴν ἱστορίαν τῶν Πατρῶν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐκτιμῆσιν τὴν εὐσυνείδητον ἐπιλογὴν καὶ συσσώρευσιν τόσο ὕλικου, τὴν ἀσφαλῆ του κρίσιν, ὡς καὶ τὴν σύλληψιν καὶ τὴν ἐν γένει ἀρχιτεκτονικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ μορφή τοῦ ἔργου τούτου, ὅσον καὶ ἂν ἔχη πῶς ἐπίδρασιν ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ Παπαρηγοπούλου, μᾶς δεικνύει οὐ μόνον τὸ μεθοδικόν του πνεῦμα ἀλλὰ καὶ τὴν συστηματικὴν του κατάρτισιν εἰς τὸ ἱστορικῶς συνθέτειν καὶ σκέπτεσθαι. Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, τὸ κατ' ἐξοχὴν πρωτότυπον ἔχει τὰ θεμέλιά του καὶ τὰς ρίζας του εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ Θωμοπούλου. Τὸ μακραῖον ἱστορικὸν ὕλικόν τῆς πόλεως, ἀφ' ἧς στημῆς

ἔπαυσε νὰ εἶναι ἓνα ἐρῖνισμα καὶ ἔγινεν συνθετικὸν ἔργον, ἐδέχθη τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τὰ ἐπὶ μέρους ἐξιστορούμενα καὶ κρινόμενα γεγονότα, ἔλαβον ἐνότητα καὶ ἔγιναν Ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν. Μία ἀξιοθαύμαστος ἀλληλεπίδρασις ὑπάρχει μετὰ τῶν ἱστορικοῦ ὕλικου καὶ ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων τοῦ συγγραφέως, ὥστε ἀναγινώσκοντες, θαυμάζομεν τόσο τὸ πρῶτον, ὅσον καὶ τὸν δεῦτερον.

Αἱ ἔντισι παρατηρούμεναι ἐλλείψεις συστηματικώτερας προπαίδειας καὶ καλλιτέρας γνώσεως τῶν μεθοδολογικῶν προβλημάτων τῆς ἱστορίας δὲν παραβλάπτουν τὸ ἔργον, οὐδὲ μειοῦσι τὸν συγγραφέα ἱστορικόν, καθ' ὅτι εἶναι ἐλλείψεις τῆς ἐπιστήμης τῆς ἐποχῆς του. Τὰ παρατηρούμενα κενὰ καὶ τὰ ἱστορικῶς ἀνερευνητὰ ὀφείλονται εἰς τὴν ἀνεξέλικτον ἱστορικὴν τοπικὴν ἔρευναν. Σὶν ταῖς ἐλλείψεσι ταύταις ἔλλειπον παντελῶς εἰς τὴν ἐποχὴν του καὶ ἐλλείπουν ἀκόμη καὶ σήμερον αἱ ἐπὶ μέρους διονυχιστικαὶ πραγματεῖαι καὶ μονογραφίαι ἐπὶ τῶν διαφορῶν ἐπὶ μέρους τοπικῶν ἱστορικῶν προβλημάτων καὶ ζητημάτων. Συνεπῶς, ἐργαζόμενος ἱστορικῶς ὁ Θωμόπουλος πρὸ 50 ἐτῶν, ἐπάλασε μετὰ τὸν ἀθλοῦ ἱστοριοδίφου καὶ ἱστορικοῦ διὰ νὰ συμπληρώσῃ κενὰ καὶ νὰ γεφερώσῃ χάσματα. Ἐντεῦθεν ἡ ἱστορία του τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν, ὡς καὶ δημοσιευθεῖσαι μετὰ ταῦτα πραγματεῖαι του μᾶς δεικνύουν, ὅτι ἦτο τόσο ἰκανὸς ἱστοριοδίφης ἐρευνητής, ὅσον καὶ συνθετικὸς ἱστορικὸς. Ἐὰν καὶ παρὰ τὰς ἰκανότητάς του ταῦτας παρατηροῦνται κενὰ καὶ ἀνεξερευνητὰ, εἶναι διότι τὰ μέσα, τὰ ὅποια διέθετεν ἐργαζόμενος ἐν Ἑλλάδι ἔστω καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς ὑπάλληλος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἦσαν ἀνεπαρκῆ. Ἡ ἐξερεύνησις ἰδιωτικῶν καὶ ξένων ἀρχείων, ἡ ἐπίσκεψις τόσο ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πατρίδος μας κειμένων, ἦσαν ἄγλοι ὑπέροχοι τῆς οικονομικῆς του ἀντοχῆς. Ὁ ζῆλος του ὅμως πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἔρευναν καὶ τὴν προσωπικὴν δημιουργίαν, ὡς καὶ ὁ ἔρωσ του πρὸς τὴν γενετείραν αὐτοῦ ἐνδοξὸν τῶν Πατρῶν πόλιν ἦσαν ἰκανὰ ἐλατήρια, ὅπως ὑπερπηδῆσιν τὰ ἐμπόδια καὶ παρορηθῆναι πρὸς δράσιν καὶ συγγραφὴν τῆς ἱστορίας, ὡς καὶ τῶν ἄλλων πραγματειῶν του.

Χίρις, λοιπόν, εἰς τὴν ἱστορικὴν ἐρευνητικὴν ροπὴν τοῦ Στεφάνου Θωμοπούλου καὶ τὸν ἐφηβικὸν ἔρωτα πρὸς τὴν πόλιν—εἰς τὴν ἀφοσίωσιν καὶ λατρείαν τῆς ὁποίας δὲν ἔπαυσε νὰ προσφέρει τὸν ἀμητὸν τῶν μελετῶν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του—ἔχομεν ἔργον ἀνιάξιον τοῦ ἔρωτος καὶ θὰ ἔχομεν εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον, ὡς ἐλπίζομεν, τὸ ἀνάλωμα τῆς λατρείας τῆς ὀλοκλήρου ζωῆς του, τὸ κατάλοιπον ἀνέκδοτον ἔργον τῆς ἱστορίας τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν. Ὅταν τὸ ἀνέκδοτον ἔργον του δημοσιευθῆ, ἀσφαλῶς θὰ ἔχομεν νὰ ἐπανεξήσωμεν τὰς γνώσεις μας περὶ τοῦ ἱστορικοῦ μας παρελθόντος τῆς πόλεως καὶ μαζὺ μὲ αὐτὰς τὸν θαυμασμόν μας διὰ τὸν ἱστορικὸν Θωμόπουλον.

Ἐκτὸς τῆς μεγάλης σημασίας καὶ τῆς τοπικῆς ὠφελείας, ἣν ἔχουν αἱ ἱστοριοερευνητικαὶ ἐργασίαι τοῦ Θωμοπούλου, ἐνέχουν καὶ εὐρυτέραν ἐπι-

στημονικήν σημασίαν. Ἡ σύνταξις γενικῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας ἀποβαίνει εὐχερτέρα μόνον, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἐπὶ μέρους τοπικαὶ ἱστορικαὶ πραγματεῖαι καὶ μονογραφίαι ἐπιλύουσαι καὶ ἐξερευνῶσαι ἱστορικὰ προβλήματα καὶ ζητήματα. Διὰ τῶν ἐπὶ μέρους αὐτῶν ἐ ευνῶν ἐπισωρεύεται ἀφθονον ἱστορικὸν ὕλικόν, τὸ ὁποῖον πλουτίζει τὰς γνώσεις μας πρὸς ἔρευναν τῶν ἐπὶ μέρους γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἀσκοῦν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἄλλων γενικωτέρων καὶ ἐπιδρῶν ἐπὶ τὴν γενικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἔθνους. Τὰ ἐπὶ μέρους γεγονότα μόνον εἰς τὰς ἐπὶ μέρους ἱστορίας καὶ πραγματείας περισυλλέγονται καὶ ἀνερευνῶνται. Εἰς τοπικὰς μάλιστα ἱστορίας, ὡς τοῦ Ὠμοπούλου τῶν Πατρῶν, ἐπισωρεύονται ὅλα ἐκεῖνα τὰ γεγονότα, ἔστω καὶ μικρὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἀσήμαντα, ἵκανὰ ὅμως νὰ δημιουργήσουν τὰ μεγάλα ἢ νὰ διαφωτίσουν σκοτεινά. Διὰ τῶν μέρους ἱστοριῶν συλλέγεται τὸ ὕλικόν τῆς γενικῆς Ἱστορίας, συμπληροῦνται τὰ χρίσματα, διαφωτίζονται τὰ σκοτεινά καὶ ἐπιχέεται ἀπλετον τὸ ἱστορικὸν φῶς. Οὕτω, δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι δαμάζεται ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ὑπὸ τῆς Ἱστορίας καὶ δημιουργεῖται τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ προσωπικοτήτων ἡ ἱστορικὴ ἀθανασία.

Ἀπὸ αἴσθημα εὐγνωμοσύνης μᾶλλον καὶ ἀπὸ ὀλιγωτέραν κριτικὴν περιέργειαν ἐμελέτησα πάλιν ἀρκετὸν τμήμα τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τοῦ ἀειμνήστου Ὠμοπούλου. Κατὰ τὴν μελέτην μου, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων, διεπίστωσα τὴν ἄκραν εὐσυνειδησίαν του, ὡς καὶ τὸ ἐπιστημονικόν του ἦθος. Θετικιστὴς εἰς τὴν ἔρευναν καὶ τὴν κριτικὴν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Συζητεῖ τὰς γνώμας τῶν ἄλλων μὲ ἄκραν ἐλευθερίαν. Σέβεται τοὺς ἀντιφρονοῦντας καὶ λέγει μὲ ἀπλότητα τὴν γνώμην του. Προκειμένου νὰ ἐπανορθώσῃ ἀνακριβείαν ἢ ἱστορικὴν πλάνην δὲν πατεῖ ἐπὶ τοῦ πτώματος τοῦ σφαλλομένου διὰ ν' ἀνυψώσῃ τὸ ἰδικόν του ἀνάστημα. Δὲν κομπορημονεῖ διὰ τὴν ὀρθότητα τῆς κρίσεώς του. Προκειμένου νὰ ἐκφρασθῇ περὶ κακεμφίτων πραγμάτων, διὰ νὰ μὴ προσκρούσῃ εἰς τὴν συγγραφικὴν εὐτρέπειαν, μεταχειρίζεται γλῶσσαν μεμετρομένην, μεταφορικὴν καὶ συγκεκαλυμμένην. Τὸ συγγραφικόν του ὕψος εἶναι ὅλος ὁ εὐγενὴς ἀριστοκρατικὸς ψυχικὸς του κόσμος. Ἀνατεθραμμένος μὲ τὰ χριστιανικὰ ὀρθόδοξα ἰδώδη, ἐπιλαμβάνεται τῆς διαπραγματεύσεως ἱστορικῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων. Κατὰ τὴν ἔρευναν αὐτῶν, εὐρίσκει ἐπιχειρήματα νὰ δικαιολογήσῃ καὶ νὰ ἐμείνῃ εἰς τὴν ἀφελῆ παράδοσιν, παρμένων πιστότερος εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα, ἐπ' ὅτι παρέμενον οἱ ἱστορικοὶ καὶ οἱ ἐπιστήμονες τῆς ἐποχῆς του.

Δι' ὅλα αὐτὰ τὰ φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα προσόντα, μὲ τὰ ὅποια ἦτο περαιοισμένος ὁ Ὠμόπουλος, ἦτο ἀναντιρρήτως ἄξιος καλλιτέρας τύχης. Εἶναι τῷ ὄντι ἀτύχημα διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορικὴν Ἐπιστήμην, διότι δὲν ἔτυχε εὐρυτέρας ἐπιστημονικῆς εὐρωπαϊκῆς μορφώσεως, ὥστε τὸ ἔργον του νὰ εἶναι μεγαλυτέρας ἐπιστημονικῆς ἱστορικῆς ἀκρίβειας. Ἀσφαλῶς θὰ ἔδρα καὶ θὰ ἠὲδοκίμει περισσότερον καὶ ἀρτιότερον καὶ θὰ κατετάσσετο εἰς τὴν

χορείαν τῶν μεγάλων ἱστορικῶν τοῦ ἔθνους μας. Νῦν ὁ ἀειμνήστos Στέφανος Ὠμόπουλος παρὰ τὰ πολλαπλὰ ἱστορικὰ καὶ ἱστοριοδιφικὰ του προσόντα, παρὰ τὰ πολλὰ ψυχικὰ καὶ πνευματικὰ του χαρίσματα καὶ παρὰ τὴν αἰδίων εὐγνωμοσύνην τῶν συμπολιτῶν του καὶ τῆς πόλεως διὰ τὸ περισπούδαστον ἔργον του καὶ τῆς εἰδικότητός του ὡς ἱστορικοῦ τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν καὶ τῆς περιοικίδος χώρας, δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν συνθετικὴν ἱκανότητα καὶ συγγραφικὴν δύναμιν τοῦ ἔθνικοῦ μας ἱστορικοῦ Παπαρηγοπούλου. Οὐδὲ δύναται νὰ πιραβληθῇ πρὸς τὸ ἀφθαστον ἱστοριοδιφικὸν δαιμόνιον τοῦ πολυγραφωτάτου Λάμπρου· οὐδὲ μὲ τὴν σοφὴν πολυμάθειαν καὶ πανιστοριογνωσίαν τοῦ Καρολίδου. Ἐὰν ἐπιχειρῆται ἢ παράθεσις, γίνεται διότι ἔχει τοῦτο τὸ κοινὸν πρὸς ἐκείνους: ὅτι ὅπως ἐκεῖνοι διέπρεψαν εἰς τὸ γενικόν, ὁ Ὠμόπουλος τοὺς συνηγωνίσθη εἰς τὸ μερικόν. Καὶ ἐπιπροσθέτως, ὑπῆρξεν ἀριστος ἐκείνων μιμητὴς καὶ μαθητὴς τρυγῶν ἅμα καὶ συγκομιζων, ὡς ἄλλη φιλόπονος μέλισσα, εἰς τὴν κυψέλην τῆς Ἐπιστήμης τῆς Ἱστορίας.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Α. ΡΑΛΛΗΣ

ΙΔΑΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Τὴ νύχτα, ποῦ ἡ θαμπὴ θὰ σβήσῃ ἀλόη,
μὲ τὴν καρδιὰ στὰ δυὸ χλωμά σου χέρια
θὰ μὲ δεχτῆς, ποῦ θὰ κατέβω αἰθέρια
στοῦ περβολιοῦ τὴ βελουδένια χλόη.

Ὁ ἀγέρας τῶν βημάτων μου θὰ δίνει
τὴν ἄγνωρη ὑποψία τῆς προσμονῆς σου.
Μνήμη νοσταλγικὴ ἢ ζεστὴ φωνὴ σου,
αὔρα στ' αὐτὶ κι' ὑπέργεια καλωσύνη.

Δειλὴ κι' ἀχνή, ντυμένη τὸ φεγγάρι,
στὰ μάτια τὴν ψυχὴ θάχω στραγγίσει.
Ἄνθινο χνούδι ἢ ἀνάσα μου ν' ἀγγίσῃ,
τὴν πίκρα τῶν βλεφάρων σου νὰ πάρῃ.

Πλήμμουρα φῶς τὸ γέλιο μας στὰ χεῖλη,
μὲ τὸ ποῦ—μεσ' στὸ ὄνειροπόλημά σου—
θὰ γείρω σχῆμα ἐρατεινὸ σιμά σου,
κι' ἡ ἀγάπη ἢ ζωντανὴ θὰ μ' ἔχει στείλει.

ΙΣΙΔΩΡΑ ΚΑΜΑΡΙΝΕΑ

Η ΤΡΑΓΩΔΟΣ ΜΑΣ

Στην Αθήνα γιωρτάσθηκαν τὰ τριάντα χρόνια θεατρικής σταδιοδρομίας τῆς μεγάλης μας ἡθοποιού. Σὲ μιὰν ἐξαιρετὴ ἐσπερίδα, ὅπου δόθηκεν ἡ πρώτη τῆς ἀρχαίας μας τραγωδίας «Ἡλέκτρα», βρέθηκεν ὅ,τι καλλίτερο εἶχεν ἢ πρωτεύουσά μας. Ὁ Βασιληᾶς, ὁ Πρωθυπουργός, οἱ ὑπουργοί, οἱ καλλιτέχνες, οἱ ἡθοποιοί, ὅλος ὁ διανοούμενος καὶ καλλιτεχνικός Ἀθηναϊκὸς κόσμος. Ὅλοι πῆγαν νὰ γιωρτάσουν τὸ θρίαμβο τῆς Μαρίκας Κοτοπούλη, τῆς ἑλληνίδος τραγωδοῦ. Λόγοι εἰπώθηκαν, κἀνίστρα μὲ λουλούδια προσεφέρθηκαν, ἐπιστολὲς χαιρετιστήριες διαβάστηκαν, χειροκροτήματα ἀκούσθηκαν θερμά καὶ τέλος σὲ μιὰν ἀποθέωση ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀποδώσεως τιμῶν ἡ Κοτοπούλη μὲ συγκίνηση καὶ κόπο ἀπάντησε μὲ λίγα εὐχαριστήρια λόγια.

Ἡ γιορτὴ ἔγινε στὴν Αθήνα. Γιατὶ στὴν Αθήνα βρισκόταν ἡ τραγωδὸς μας, μὰ καὶ γιατί στὴν Αθήνα ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὁ ἑορτασμός, στὴν πόλῃ τῆ γενέτειρα, στὴν πόλῃ ποὺ στάθηκε τὸ κέντρο τῆς μεγάλης τῆς προσπάθειας. Τῆς προσπάθειας νὰ δώσῃ ἀληθινὴν καλλιτεχνικὴν ἀπόλαυση, νὰ σηκώσῃ πρὸς τίς ψηλὲς κορυφὲς τῆς Τέχνης τὸν λαὸ ἐκεῖνο ποὺ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ἔζησε καὶ μεγαλούργησε μονάχα μὲ τὴ Τέχνη. Καὶ ἡ Μαρίκα δούλεψε ἡρωϊκὰ τριάντα χρόνια, ἀπὸ κοριτσάκι, γεννημένο μέσα στὴ σκηνή, δούλεψε καὶ ἔφτιασε δραματικὸ, ἔφτιασεν ἀληθινὸ, σοβαρὸ ἑλληνικὸ θέατρο. Καὶ ἔγινε γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, γιὰ ὅλο τὸν Ἑλληνισμό τὸ μεγάλο καμάρι τῆς τωρινῆς γεννιάς, ἡ τραγωδὸς μας, ἡ καλλιτέχνη ποὺ δίκαια συνεκέντρωσε τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν ἀγάπῃ τοῦ Πανελληνίου.

Αὐτὸ τὸ Πανελλήνιο καὶ μέσα σ' αὐτὸ καὶ ὁ Μωρηᾶς πρῶτος καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐπαρχία γενικά, χαιρετίζουν σήμερα τὴ Μαρίκα στὸ νέο σταθμὸ τῆς καλλιτεχνικῆς τῆς δράσεως. Ξαίρουν πῶς ἡ Κοτοπούλη εἶναι ἡ καλλιτέχνη ἡ ἑλληνίδα, εἶναι ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος ὅλης. Καὶ πῶς ἐμόχθησε καὶ ἐργάσθηκε σ' ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Ἑλλάδος, Ἀπὸ ὅπου πέρασε, ἀπὸ παντοῦ ποὺ θαυμάστηκε ἡ τέχνη τῆς καὶ ἡ πίστη τῆς στὰ ἰδανικὰ ἐκείνης, στέλνονται τώρα ὀλόθερμες εὐχὲς. Εὐχὲς ποὺ δείχνουν τὴν ἐθνικὴν ὑπερηφάνεια τοῦ τόπου αὐτοῦ γιατί στὴ ξερὴ ἐποχὴ μας ἐτράφηκε, ἔζησε καὶ μεγαλούργησε μιὰ ἀληθινὴ καλλιτέχνη καὶ ἡ καλλιτέχνη αὐτὴ γεννήθηκε, ἔζησε καὶ μεγαλούργησε στὴ μικρὴ αὐτὴ, ἀλλὰ ἐνδοξη γωνία τῆς γῆς, ποὺ πάντα διατηρεῖ καὶ χρέος ἱστορικὸ ἔχει νὰ διατηρῇ ἄσβεστη τὴ λαμπάδα τοῦ Ἀπόλλωνα.

ΑΧΑΪΚΟΣ

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τρία χρόνια συμπληρώθηκαν ἀπὸ τὴν ἔκδοσή μας. Ἄν μνημονεύουμε τὴν ἐπέτειο, αὐτὸ δὲ τὸ κάνουμε γιὰ νὰ αὐτοθαυμαστοῦμε ἢ νὰ δώσουμε σὲ ἄλλους τὴν εὐκαιρία νὰ παινέσουν τὸν ἀγῶνα μας καὶ νὰ ἐξάρουν τὸ νέο σταθμὸ τῆς ζωῆς τῶν «Ἀχαιῶν». Ἐχομε τὴ συνήθεια κάθε χρόνο νὰ ἀποχαιρετοῦμε τὸν παλῶ καὶ νὰ ὑποδεχόμαστε τὸ νέο. Φέτος τὰ «Ἀχαιῶν» δὲν ἔχουν τίποτα νὰ προσθέσουν σὲ ὅσα εἶχαμε πῆ ἄλλοτε γιὰ τὴν προσπάθειά μας. Βέβαια Πατρινοὶ περιοδικὸ ποὺ νὰ κράτησε τρία χρόνια, δὲ βρίσκεται. Ἄλλ' αὐτὸ ἔχει τὴ λιγώτερη σημασία. Περιοδικὸ, ἔφημερίδα, ὄργανο τύπου Πατρινοῦ ποὺ νάχη νὰ παρουσιάσῃ τόσο πολυπληθὲς ἐπιτελεῖο συνεργατῶν καὶ φίλων, τόσους διανοομένους, ἐπιστήμονες, καλλιτέχνες δικούς του, ταχτικούς, ἔτοιμους γιὰ κάθε γι' αὐτὸ προσφορά καὶ θυσία, μὲ δυσκολία μπορούμε νὰ πιστέψουμε πῶς βρέθηκε. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἔγινε τέτοιο πρᾶμμα στὴν Πάτρα. Αὐτὸ φυσικὰ δείχνει τὴ μονιμότητα καὶ τὰ θετικὰ στοιχεῖα ποὺ χαρακτηρίζουν τ' «Ἀχαιῶν» ὡς κἀτι ἀναπόσπαστο γιὰ τὴν πνευματικὴν ὑπόστασι τοῦ τόπου μας. Βγαίνουμε βέβαια κάθε τρεῖς μῆνες—τ' ἄλλα ἐπαρχιακὰ περιοδικὰ δὲν εἶναι δυστυχῶς καὶ αὐτὰ συντομώτερα—μὰ ἄς ἐλπίσουμε ὅτι δὲν θὰ ἀργήσῃ ὁ καιρὸς νὰ συναντηθοῦμε πῶς συχνὰ μὲ τοὺς φίλους μας καὶ ἀναγνωστὲς μας ποὺ ξέρουμε καὶ ἐκτιμοῦμε τὴν ἀπειρὴ στοργή τους καὶ ἀγάπῃ ποὺ τρέχουν πάντα γιὰ μᾶς.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΖΩΠΥΡΩΣΙ ΤΟΥ ΑΙΓΙΟΥ

Τὸ Αἶγιον, ἡ γραφικὴ καὶ ὠραία πόλις, εἶχε λίγα πρὶν χρόνια, ὅπως εἶνε γνωστὸ, μιὰ ἀξιόλογη πνευματικὴ κίνησι. Πάρα πολλὰ φορὲς εἶχε ἀσχοληθῆ γι' αὐτὴ ὁ Τύπος, καθημερινὸς καὶ περιοδικὸς καὶ μὲ τὰ πλεον εὐφημα λόγια εἶχε σχολιάσει τὴ καταβαλομένη προσπάθεια. Ἐγένετο πραγματικὰ, μιὰ σταθερὴ καὶ συστηματικὴ ἐργασία, πάνω στὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο, μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς νέους, ποὺ εἶχαν σηκώσει μ' ἐνθουσιασμὸ τὴ «σημαία» τῆς.

Ἡ ὅλη κίνησις εἶχε σύντομα καρπούς. Δυὸ ἐκλεκτὰ πνευματικὰ σωματεῖα ἢ «βιβλιοθήκη Αἰγίου» καὶ ὁ «Φιλολογικὸς» ξεπετάχτηκαν μέσα στοὺς πρώτους μὲν μῆνες Ἄρχισε τότε ἡ «χρυσὴ» περίοδος τῆς πνευματικῆς κινήσεως τοῦ Αἰγίου. Ἐφτασε δέ, ὄχι κ' ἄργα πολὺ, σὲ ἀκμὴ, ποὺ τὴν ζήλευαν μεγαλύτερες πόλεις. Ἰδρύθη μιὰ λαμπρὰ βιβλιοθήκη, κάθε Κυριακὴ δινόςαντε διαλέξεις, ἕνα σωρὸ ἄλλες καλὲς ἐνέργειες ἐλάμβαναν χώραν, συστήθηκαν ἀργότερα δυὸ μουσικὰ σωματεῖα καὶ ἄλλα δυὸ ποὺ εἶχαν παραπλήσιους σκοπούς, ἐγένηκαν ἐπικουροὶ καλοὶ στὴν ὅλη προσπάθεια... Στὶς ντόπιες ἔφημερίδες, ἄρχισε ἕνα θαυμάσιο «κῆρυγμα». Ἀπ' τὴ Μητρόπολι ἕως τὸ Δῆμο, ἀπὸ τοὺς πλοῦσιους ὡς τοὺς φτωχοῦς, συνήνησε ἡ κίνησις ἐνίσχυσι ἀξιόλογη. Ἐνθουσιάσθηκαν σιγά—σιγά κ' οἱ «πρεσβύτεροι» κ' ἔτσι ἄρχισε ἕνας τέλειος ὄργανισμός.

Ὁ καθένας λοιπόν, ποὺ διαβάζει τὰ πῶς πάνω, εὐλογα θ' ἀναλογισθῆ. Τὶ θὰ γίνεταί τώρα στὸ Αἶγιον; Στὸ Αἶγιον ὅμως δὲν γίνεταί τίποτα. Μιὰ νέκρα βασιλεύει παντοῦ! Ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία; Ἀντὶ γι' αὐτὴ θὰ ποῦμε καλύτερα τὶ πρέπει νὰ γίνῃ. Χωρὶς νὰ διεκδικούμε τὸ «μονοπάλι» τῶν ὑποδείξεων ἐννοεῖται, ἀπλούστατα γιὰ τὸ λόγο, ὅτι μπορούμε νὰ προστεθοῦν στὶς δικὲς μας, τὸς ὅλων ἄλλων ἀρμοδιωτέρων συμβουλές.

Ἄς κάμουμε ἕνα κατάλογο:

1) Νὰ ἀνασυγκροτηθῆ ὁ ὄργανισμός τῆς Βιβλιοθήκης. Καὶ νὰ ἀνοίξουν ἢ

πύλες της στο κοινό. "Όσοι δὲ τυχόν ἐκ τῶν μελῶν τῆς Διοικήσεώς της... κουράστηκαν, ἄς δώσουν τὴ θέσι τους σὲ μερικοὺς νέους, ποὺ θέλουν νὰ ἐργασθοῦν.

2) Νὰ δώσῃ ὁ Δήμος, μιὰ καλὴ οικονομικὴ ἐνίσχυσι στὸ ἴδρυμα. Λίγα χιλιάρικα—ἀσήμαντο ἔξοδο τοῦ Δήμου—εἶνε πολὺτιμα γιὰ τὴ λειτουργία τῆς Βιβλιοθήκης.

3) Νὰ συνεννοηθοῦν μεταξύ των οἱ νέοι—οἱ μορφωμένοι καὶ οἱ φιλόμουσοι—καὶ νὰ συμπήξουν ἕναν νέον φιλολογικὸν σύλλογον. Μὲ μιὰ προϋπόθεσιν ὅμως. Νὰ συνεννοηθοῦν χωρὶς φιλοδοξίες κ.τ.λ. καὶ νὰ θέσουν οἱ ἴδιοι τοὺς καλύτερους τῶν ἐπικεφαλῆς. Εὐτυχῶς σὲ λίγους μῆνες ἢ αἴθουσα τῆς ἄλλοτε σχολῆς «Ἀπόρων Παίδων», θὰ εἶναι στὴ διάθεσι παντὸς ἐπιθυμοῦντος νὰ προωθήσῃ τὴν πνευματικὴ κίνησι. Κατὰ μεγαλύτερον λόγον στὴ διάθεσι τοῦ ἱδρυθησομένου τυχόν συλλόγου. Τὸ ἀναφέρω αὐτό, γιὰτὶ ἡ ὑπαρξίς δωρεάν αἰθούσης εἶναι κάτι τι βασικὸ γιὰ ἕνα τέτοιο σύλλογον.

4) Νὰ ἐπιστρατευθοῦν ὅλα τὰ ζωτικὰ στοιχεῖα τῆς κοινωνίας Αἰγίου. Μὲ ἀρχὴ ἀπὸ τὸ Σο Μητροπολίτη, ποὺ εἶναι γνωστὸ πόσο ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ γράμματα, καὶ

5) Νὰ δειχθῇ περισσότερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ «Ὁδεῖον», ποὺ—δὲν πρέπει νὰ τὸ λησμονοῦμε—συμβάλλει πολὺ στὸ σκοπὸ, γιὰ τὸν ὅποιο μιλάμε.

"Ἄν αὐτὰ γίνον καὶ μαζὺ τους ὅ,τι ἄλλο νομισθῇ συντελεστικόν, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ νέκρα ἢ πνευματικὴ τῆς καλῆς πόλεως, θὰ λείψῃ καὶ τὸ Αἶγιον θὰ γνωρίσῃ, μιὰ νέα φωτεινὴ περίοδο πνευματικῆς ζωῆς. Ἴσως τ' «Ἀρχαϊκά», ποὺ τόσα καλὰ ἐπετέλεσαν, νὰ σταθοῦν «γούρικα» καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ σημεῖωμα τὸ φιλοξενηθῆν τόσο πρόθυμα, νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ ποθοῦμενο. "Ἔτσι διαισθάνομαι, πὼς ἡ περίοδος ποὺ ἀρχίζει, δὲν θὰ μείνῃ ἀνεκμετάλλευτη. Πιθανόν, ἐπειδὴ ἡ ὑποδείξεις γίνονται μέσα ἀπὸ τὸ ἀρμοδιώτερον ὄργανο...

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Ι. ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΛΗΝ ΠΑΤΡΑ

Εἶναι πολλὰ τὰ ἐπεισόδια παραισθήσεων εἰς τὰς θεατρικὰς παραστάσεις κατὰ τὰ παλιὰ χρόνια, ποὺ λίγοι εἶχαν ἰδέαν θεάτρου, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων ἔχον μεγάλην δόσιν ἰλαρότητας. Ἦτο ἡ ἐποχὴ ποὺ τὸ θέατρον εὐρίσκειτο ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξελιξέως του καὶ πολλάκις ἐλείπει γυναικῶν ὑπεδύοντο τὸν ρόλον τῶν ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἠναγκάζοντο νὰ θυσιάσουν (!) εἰς τὸν βωμὸν τῆς Τέχνης τὸ ἑλληνοπρεπές, ἀρενωπὸν καὶ ἀρεμάνιον μουστάκι των. Στὴν Πάτρα τὸ 1893 συνεπήχθη ὁμὰς ἐρασιτεχνῶν ἠθοποιῶν ἀπὸ τοὺς Καββαδιαν, Νικολόπουλον, Πιπελὲν καὶ ἄλλους, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν ἐνθυμοῦμαι καὶ ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι, ἂν μὴ ὅλοι, εἶναι ἤδη μακαρίτες. Ὁ ὄμιλος αὐτὸς ἔδιδε παραστάσεις—ἐπὶ ἰδίῳ ὀφέλει—εἰς διαφόρους ἀποθήκας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ καφενεῖον Μπελαγάμπ, ποὺ εἶχε διαρρυθμισθῆ καὶ διὰ θέατρον μὲ παλκο-σκηνήν, μὲ αὐλαίαν καὶ μὲ γαλερίαν. Τὸ καφενεῖον—θέατρον τοῦτο ἦτο ὅπου σήμερον τὸ καφενεῖον ἰδιοκτησίας Πτωχοκομείου μεταξύ τῶν ὁδῶν Ἀγίου Ἀνδρέου—Ὁθωνος καὶ Ἀμαλίας καὶ Ἀνεξαρτησίας.

Αἱ ἀπηχῆσεις τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1886 ἦσαν τότε ἀκόμη ζωηραὶ. Ὡς γνωστὸν κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον θὰ πέραμε καὶ τὴν... Πόλι ἀκόμη, ἂν ..ἐνεργεῖα τῶν εἰς τὸ ἔξωτερον Ἑλλήνων διπλωματῶν δὲν ἐγένετο ὁ ἀπὸ σκοποῦ ἀποκλεισμός τῶν Ἑλληνικῶν παραλίον ὑπὸ τῶν Μ. Δυνάμεων, ἔνεκα τοῦ ὁποίου ἀνεστάλησαν αἱ ἐχθροπραξίαι καὶ ἔτσι... ἐσωθήκαμε! Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πολέμου τούτου ἐγράφησαν διάφορα πατριωτικὰ ἔργα, ἕνα τῶν ὁποίων «Ὁ ἀποκλεισμός τῆς Ἑλλάδος» ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ὀμίλου ποὺ εἴπαμε, εἰς τὸ θέατρον Μπελαγάμπ. Πρόσωπα : Ἑλλάς—Σπ. Καββαδίας... ξυρισμένο μουστάκι, γυναικεία ἀρχαϊκὴ ἀμφίεσις, περρούκα μὲ μαλλιά ἐπέλεκα, στέμμα ἀρχαϊκῶν ἀπὸ χαρτόνι χρυσαλεμμένο, ρομφαία

ξύλινη στῆ μέση χρυσαλεμμένη κ.λ.π. Τουρκία—Ἐπ. Πιπελές... Τουμάνια κόκκινα φέσι, ντιβίνι, πασοῦμια, σαυροπόδι καὶ ναργιλές. Μ. Δυνάμεις : Οἱ λοιποὶ ντυμένοι μὲ ἀναλόγους καὶ σχετικὰς μὲ τὸ Ἔθνος ποὺ παρίστανον στολάς, κρατοῦντες ὅλοι μαζὺ τὴν ἄκραν ἀλυσίδα, μὲ τὴν ὁποίαν ἦσαν δεμένα τὰ χέρια τῆς Ἑλλάδος—Καββαδία.

Θεαταὶ : Κόσμος πολὺς μεταξύ τῶν ὁποίων εἰς τὴν πρώτην σειρὰν καθισμάτων ὁ Καραφάσουλας, τύπος σπουδαῖος Πατρινός, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὰ.. ἑλληνικὰ κατορθώματα, ἀλλὰ καὶ πλήρης ἀγανακτήσεως διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Μ. Δυνάμεων δέσμευσιν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τοιοῦτον σκηNIKὸν διά..οσμον στεντορεία καὶ δραματικὴ ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ Καββαδία—Ἑλλάδος :

«Ἀφίστε με γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ σύρω τὸ σπαθί μου καὶ ὅλος ὁ ἑλληνισμός ν' ἀναστηθῇ μαζὺ μου».

Πλὴν ὅμως οἱ (αἱ) Δυνάμεις δὲν τὸν ἄφιναν, κρατοῦντες δυνατὰ τὴν ἀλυσίδα ποὺ ἦταν δεμένος ὁ Καββαδίας καὶ ἠγωνίζετο νὰ λύσῃ ἐπιτρέποντες—ἐπιτρέπουσαι εἰς τὸν Πιπελὲν—Τουρκίαν νὰ καγχάζῃ.. Τοῦτο δὲν μπορούσε νὰ χωνέψῃ ὁ Καραφάσουλας καὶ κατὰ τὴν γνώμην του ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἄμεσος λύσις σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν του καί... τὸ μᾶζο ἔγινε. Ἐξαλλος ἐξ ὀργῆς πηδᾷ εἰς τὴν σκηνὴν μ' ἕνα μαχαίρι σὸ χέρι. «Μὴ τοὺς δεῖχνης πλάτες, μωρὲ Καββαδία, φωνάζει πρὸς τὴν ἐκκληκτον... Ἑλλάδα, ἀπάνω τους καὶ τοῦ φάγαμε» καὶ ἴσα νὰ σφάξῃ τὸν Πιπελὲ—Τουρκίαν, ὅστις σὺρίζεται διὰ τῆς φυγῆς. Τὸ τί ἐγένετο, δὲν περιγράφεται. Φωνές, ἀντάρτες, ποδοπατήματα, ὀρηκτικὴ ἔξοδος τῶν θεατῶν πατεῖς με πατῶ σε, χωροφύλακες, λιποθυμῖαι γυναικῶν κ.λ.π. Ὁ Καραφάσουλας πτοηθεὶς ἀπὸ τίς φωνές, παρασυρθεὶς δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ πανικοῦ, τρέπεται εἰς φυγὴν. Οἱ χωροφύλακες τὸν καταδιώκουν καὶ πλησίον τῆς μεγάλης οἰκίας Φραγκοπούλου τὸν ἀρπάζει ἕνας ἐξ αὐτῶν, πρὸς τὸν ὅποιον στρεφόμενος ὁ Πατρινός ἤρωσ τοῦ λέγει μὲ πικρίαν : «Καὶ σύ, ὦρὲ, μὲ τοὺς Τούρκους εἶσαι ;!».

Αὐτὰ καὶ ἄλλα συνέβαιναν κατὰ τὴν ὥραία παλιὰ ἐποχὴ, ποὺ ἡ ἀπλότης καὶ πολλακίς ἢ ἀφέλεια ἐβασίλευον.

ΠΑΛΗΝΑΤΖΗΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΜΕΝΗ ΚΥΔΩΝΗ : «Ἡ Ὁρα τοῦ Παιδιοῦ». (Τὸ Χρυσὸ Βιβλίον. Τόμος Α΄.)

Σὲ διαπιστώσεις καὶ συμπεράσματα κινεῖ τὸ βιβλίον τοῦτο, ἐκδεδομένο καλαίσθητα καὶ ἄρτια φροντισμένο ἀπὸ τὸ γνωστὸ δημοσιογράφον κ. Μένη Κυδωνῆ, προϊστάμενον τῆς Ὁρας τοῦ Παιδιοῦ, στὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῶν Ἀθηνῶν.

Διαπιστώσεις πρῶτα, τοῦ πόσο εἶναι ἀκόμη ἑλλειπῆς ἡ Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη στὸ εἶδος τῶν παιδικῶν ἐκδόσεων καὶ πόσο περισσότερο πενιχρὴ εἶναι ἡ νεώτερη τοῦ τύπου μας λογοτεχνία σὲ περιεχόμενον βαθύτερου ἐνδιαφέροντος εἰδικὰ παιδικῶν Ἐλάχιστα πράγματα, γνωστὰ δέ, ὥστε νὰ περιττεῦν ἡ μνημόνευσί τους—εἶνε τὰ ἔργα ποὺ προορίζονται νὰ θρέψουν πνευματικὰ τὸ Ἑλληνόπουλον, ἔργα ποὺ νὰ ἔχουν ἀποκλειστικὰ καὶ μὲ σύστημα γραφῆς γιὰ τὸ παιδί, μὲ γνώμονα—γνώμονα μελέτης καὶ ἀπόδοσης ἀπὸ μέρους τῆς συγγραφῆς—τὸν ἰδιάζοντα τῆς παιδικῆς φυσιολογίας καὶ ψυχολογίας. Τὰ περισσότερα γράφονται μὲ τρόπο ἐμβριθείας, ὥστε νὰ προκαλῆται μᾶλλον στοὺς... μεγάλους καὶ σοβαροὺς ἐντύπωση, μὴ δεκτικὴ ἀπὸ τοῦ παιδιοῦ τὸ πνεῦμα. Προσιπάθειες, ἐξ ἄλλου, ἐκδοτῶν στὸν ἴδιο τομέα δὲν κατορθώθητε νὰ συνεχισθοῦν μὲ σύστημα διάρκειας κ' ἐπιλογῆς ἀξίας, μόνη δὲ σκοπιμότητά τους ἔμεινε ἡ ἐμπορικὴ. Κ' ἔτσι—ὅπως ὀρθὰ ἔγραψε μιὰ κριτικὴ γιὰ τὸ προκείμενον ποὺ ἐξετάζομε βιβλίον—γιὰ τὴν ἑλληνίδα νεότητα ἀπομένον «ἐγκόλπια» ἀναγνώσματά της, ὡς σήμερον, τὰ παμπάλαια, μερικὰ φυλλάδια μὲ μύθους τῆς Ἀνα-

Θά τραγουδήσω, Θεέ μου, δὲ μπορῶ
νὰ μὴν ὑψώσω τὴ λεπτὴ φωνή μου.
Εἶν' τὸ φεγγάρι ὀπόψε λαμπρό,
τόσο μακριῶ ἦταν ἡ σιωπή μου...

Θά τραγουδήσω, μὰ 'νοι τώρα ἀργά
κ' ἡ κούραση χαλνᾷ τὴν ἔκστασή μου.
Τὸ νυσταγμένο τὸ παιδάκι δὲ νογᾷ
κ' ἔνα παιδάκι ἀλήθεια κλείνω στὴν ψυχὴ μου.
«Θά τραγουδήσω»

Ὁ πόθος του τώρα, ξένος ἀπὸ κάθε ἀξίωση ἢ ἐγωπάθεια (ὄχι πὺς πόθησα
τὰ ὕψη—μὰ ἔτσι μακριὰ ἀπ' ἔγνοια ἢ τύψη...), περιορίζεται πιά στὸ ταξίδι, τὸ με-
γάλο, τὸ αἰώνιο καὶ τὸ γλυκύτατο, μὲ τὴν ἐπίσημη τελευταία στιγμή τῆς ἀναχώ-
ρησης...

Ἡ «Πανσέληνος» λιγώστιχη καὶ σεμνή, σκορπάει φῶς ἀπόλαυσης. Τὸ φανέ-
ρωμά της εἶναι μιὰ καθαρὴ ἀχτίδα πού ξεπετιέται παρηγορητικὰ ἀνάμεσα ἀπ' τὸ
ποιητικὸ νεφέλωμα τοῦ καιροῦ μας. Ὁ φίλος ποιητῆς κ. Θαλασσινός, πού τοῦ ὀφεί-
λομε ἕναν ἔπιαν λαμπρό, μᾶς χάρισε μὲ τοὺς στίχους του μιὰν ἱκανοποίηση καὶ
πολλὰς ἐλπιδες.

Α. ΠΕΠΟΝΗΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

Καλλιτεχνικὸ γεγονός γιὰ τὴν πόλη μας ἦταν ἡ κάθοδος τοῦ Α'. Ἄρ-
ματος τοῦ Θεσπίδος τοῦ Β. Θεάτρου μὲ διεύθυνση τοῦ σκηνοθέτου κ. Πέλου
Κατσέλη. Τὸ Ἄρμα ἄρχισε τὶς παραστάσεις του στὸ Δημοτικὸ Θέατρο τὴν Πα-
ρασκευὴ 15 Δεκεμβρίου καὶ θὰ μείνῃ ἐδῶ 25 ἡμέρες. Ἐκτὸς ἀπὸ ἄλλα ἔργα ἀνα-
βιβάστηκαν γιὰ πρώτη φορά οἱ «Ἐλωτες» τοῦ κ. Ἄγγ. Τερζάκη μὲ μεγάλη ἐπι-
τυχία. Ἐπίσης δόθηκαν καὶ θὰ δοθοῦν καὶ ἄλλα Ἑλληνικὰ ἔργα.

Μὲ τὴν παρουσία τοῦ Ἄρματος κατέβηκε στὴν πόλη μας καὶ ὁ Γενι-
κὸς Διευθυντὴς τῶν Γραμμάτων καὶ Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας
καὶ Διευθυντὴς τῶν Κρατικῶν σκηνῶν κ. Κώστας Μπασιτιάς καὶ παρέμεινε γιὰ
τρεῖς ἡμέρες. Τὸ Ἄρμα συνοδεύουν ὡς γραμματεῖς καὶ οἱ γνωστοὶ λογοτέχνες
κ. κ. Ρώμας καὶ Ζώγιας. Πολλοὶ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ καλλιτέχνες ἀνήκουν στὸ συγ-
κρότημά του. Μετὰ ἀπὸ ἐδῶ τὸ Ἄρμα τοῦ Θεσπίδος θὰ δώσῃ παραστάσεις στὴ
Ζάκυνθο.

Δύο θαυμάσιες ὁμιλίαι δόθηκαν στίς 9 καὶ 10 Δεκεμβρίου ἀπὸ τὸν
καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Νίκο Λούβαρι, διοργανωμένες ἀπὸ τὸν Μορφω-
τικὸ σύλλογο Κυριῶν. Καὶ οἱ δύο διαλέξεις δόθηκαν σὲ ἐκλεκτότατο ἀκροατήρι-
ο καὶ ἡ πρώτη ἀφοροῦσε τὸ ἔργο τοῦ Βάγνερ καὶ ἡ ἄλλη τὸν Γκαίτε. Ὁ καθηγη-
τῆς, πού εἶναι γνωστὸς στὴν πόλη μας καὶ ἀπὸ ἄλλες ἐπισκέψεις του καὶ ὁμι-
λίες, ἔμεινε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ πού τοῦ ἐπεφύλαξεν ἡ Πατρινὴ
κοινωνία. Μιλῶντας μάλιστα γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς ἐπαρχίας κατέδειξε
μὲ ποιά στοργὴ περιβάλλει τὶς πνευματικὲς κινήσεις τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων καὶ
πόσο εἶναι πρόθυμος νὰ τὶς ὑποστηρίξῃ μὲ τὴ συμβολή του.

Στὴ Σχολὴ Λαοῦ συνεχίζονται κάθε Τετάρτη, Πέμπτη καὶ Παρασκευὴ
βράδυ οἱ ὁμιλίαι τῆς γιὰ διάφορα πνευματικὰ ζητήματα. Πολλὲς ἀπ' αὐτὲς εἶναι
πολὺ φιλολογικὲς, ἤρθε δὲ ἀπὸ τὸν Πύργο καὶ ὁ συνεργάτης μας κ. Τάκης Δό-
ξας καὶ μίλησε γιὰ τὴν πατρικὴ μορφή τοῦ Παλαμᾶ. Τὶς ὁμιλίαι τῆς Σχολῆς
Λαοῦ τὶς παρακολουθεῖ πολλὸς κόσμος, γεμίζοντας πάντα τὴν αἴθυσά της.

Μὲ μεγάλη λύπη εἶδαμε τὴν μετάθεση στὴν Ἀθήνα τῆς διακεκριμένης
λογοτέχνιδος καὶ συνεργάτισσάς μας κυρίας Ὀλυμπίας Δρακοπούλου. Στὸ
ἴδιο μέρος μετατίθεται καὶ ὁ σύζυγός της ἐπίσης λαμπρὸς διανοητῆς καὶ φιλό-
λογος κ. Ἀλέκος Δρακόπουλος. Τὸ πέρασμα τοῦ ζευγούς αὐτοῦ τῶν διανοου-
μένων ἀπὸ τὴν πόλη μας ἄφισε ἀνεξίτηλες ἐντυπώσεις καὶ ἐδημιούργησεν ὑπο-
χρεώσεις εὐχαριστιῶν πρὸς αὐτοὺς ἐκ μέρους ὅλου τοῦ ἐδῶ διανοουμένου κό-
σμου καὶ τῆς πόλεώς μας ἀκόμα. Μὲ διαλέξεις ἀξιόλογες καὶ πρωτότυπες, μὲ
συνεργασίες ἐκλεκτικὲς στὸν ἐγγῶριο τύπο καὶ τὸ περιοδικό μας, μὲ ἐνθουσια-
στικὲς κινήσεις γιὰ τὴν πνευματικότητα τοῦ τόπου μας, εἰσέφεραν κἄτι πολύτιμο
στὸν κύκλο μας πού πάντα θὰ τοὺς θυμᾶται καὶ θὰ εὐχεται γι' αὐτοὺς εὐλικρινά.

Τὸ Γυμνάσιο Σουφλίου ἐτοιμάζει γιὰ τὶς Πανθρακικὲς γιορτὲς τοῦ 1940
μιὰν ἀναπαράσταση τῆς Πατρινῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ τῆς τελετῆς πού
ἔγινεν ἐδῶ στὴν πλατεῖα Ἁγίου Γεωργίου τὶς 23 Μαρτίου 1821. Σιγά-σιγά ἀπο-
καθίσταται ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια γύρω ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς ἐνάρξεως τοῦ μεγάλου
ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑθνους. Τὸν ἐνθουσιώδη γυμνασιάρχῃ του κ. Κ.
Χαραλαμπόπουλο συγχαίρουμε γιὰ τὴν ὥραία του ἔμπνευση.

Πληροφοροῦμεθα ὅτι γίνεται μιὰ κίνησις μεταξὺ τῶν ἐδῶ ἀποφοίτων
τῆς ἀνωτάτης οικονομικῆς σχολῆς νὰ συγκαταστήσουν σύλλογο καὶ νὰ συγκεντρώ-
νται τακτικὰ καὶ νὰ ἀνταλλάσσουν ἐπιστημονικὲς γνώμες γιὰ τὰ ζητήματα τῆς
ἀρμοδιότητάς τους καὶ γενικώτερα πνευματικὰ.

Πέθανε στὴν Ἀθήνα καὶ τάφηκε ἐδῶ στὴ γενετήριά του ὁ εἰσαγγελεὺς
τοῦ Ἀρείου Πάγου Λουκάς Γιδόπουλος. Μὲ τὴ διαθήκη του ὀρίζει ὅτι ἡ μία ἀπὸ
τὶς βιβλιοθήκας του νὰ δοθῇ στὸ Δῆμο Πατρέων γιὰ τὴ βιβλιοθήκη του.

Προφθάσαμε μόλις τὴ τελευταία στιγμή νὰ ἀναγγείλομε στὸ προη-
γούμενο τεῦχος μας τὸ θάνατο τοῦ συνεργάτη μας καὶ ἐκλεκτοῦ διανοουμένου
καὶ καλλιτέχνη Ἀριστείδη Μικρούτσικου. Ἡ κηδεῖα του ἦταν ἐπιβλητικὴ καὶ τὴν
παρακολούθησε πολλὸς καὶ ἐκλεκτὸς κόσμος πού ἐκτιμοῦσε τὸν ἀλησμόνητο νε-
κρό. Πολλὲς νεκρολογίαι γράφτηκαν στίς τοπικὲς μας ἡμερίδες καὶ στὰ πε-
ριοδικὰ τῆς πρωτεύουσας. Συμμετέχουμε μὲ κάθε συντριβὴ στὸ βαρὺ πένθος τῆς
ἐκλεκτῆς του κυρίας καὶ διακεκριμένης ἐπίσης διανουμένης καὶ τοῦ ἄτυχου καὶ
τόσο συμπαθοῦς μας φίλου πατέρα του. Στὸ τεῦχος μας αὐτὸ προτάσσουμε δυὸ
ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ ἀλησμόνητου συνεργάτη μας πού μᾶς παρεχώρησεν εὐγε-
νικὰ ἡ κυρία Μικρούτσικου καὶ πού γι' αὐτὰ τὴν εὐχαριστοῦμε ἰδιαίτερα. Σκια-
γραφία τοῦ διανοομένου καὶ λογοτέχνη μᾶς δίνει ὁ συνεργάτης κ. Χρ. Ρι-
ζόπουλος στὸ ἀνά χεῖρας τεῦχος τοῦτο.

Στὰ Λεχαινὰ ἡ ἐκεῖ ποιήτρια δις Τοῦλα Τρυφωνοπούλου τύπωσε μιὰ
ποιητικὴ τῆς συλλογὴ μὲ τὸ τίτλο «Ἀναλαμπές». Ἡ νεαρὴ ποιήτρια πού ζῆ στὴν
πατρίδα τοῦ Καρκαβίτσα, εἶναι ἀξιοδιόβαστη γιὰ τὴ διακρίνει μιὰ ἀρκετὰ καλ-
λιτεχνικὰ διατυπωμένη ποιητικὴ διάθεση καὶ οἱ στίχοι τῆς ἔχουν ἀξιοπρόσεχτα
χαρίσματα.

Ἡ ἐταιρία γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν Ἑπτανησιακῶν σπουδῶν πού ἐδρεύει
στὴν Κέρκυρα, ἀναδιοργανώθηκε σὲ νέες βάσεις. Τὴν προεδρεία ἐξακολουθεῖ
νὰ ἔχει ὁ κ. Σολδάτος, ἡ ψυχὴ αὐτῆ τῆς ἐταιρίας καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς
ὥραίας νήσου, γραμματέας ἐκλέχθηκε ὁ κ. Ν. Ἐλευθεριώτης, ἀρχιεφύλαξ Κερ-
κύρας, ἀντάξιος τοῦ προκατόχου του εὐγενέστατου κ. Κόμη. Ἡ ἐταιρία ἀπεφάσι-
σε νὰ ἀρχίσουν ἀπὸ φέτος δημόσιες συνεδρίες μὲ ἀνακοινώσεις γιὰ διάφορα
ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ θέματα καὶ συζητήσεις ἐπ' αὐτῶν. Ἡ πρώτη τέτοια
δημοσία συνεδρίαση θὰ γίνῃ τὸν τρέχοντα μῆνα.

Ἡ «Φωνὴ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας» τοῦ Ἀγρινίου ἀνέλαβε μὲ σθένος

νά ξαναφέρη στην έπικαιρότητα και πραγματοποίηση την λησμονημένη κάπως ιδέα να στηθῆ στο Ἄγρίνιο ἢ προτομή τοῦ Κώστα Χατζόπουλου, τοῦ ἀλησμόνητου ποιητῆ τῶν «Βραδυνῶν Θρύλων» ποῦ πέθανεν ἐδῶ καί εἴκοσι χρόνια καί γεννήθηκε στην πόλη αὐτή. Ὑποστηρίζουμε μέ θερμῆ την ἐπιδίωξη αὐτή καί δέν ἀμφιβάλουμε ὅτι οἱ τοπικές ἀρχές καί ἡ κοινωνία τῆς προδευτικῆς πόλεως θά τιμήσουν σύντομα, ὅπως πρέπει, τὸν ποιητῆ της.

* * Στὸ ἐρχόμενο τεῦχος δημοσιεύουμε δυὸ νέα καί ἐντελῶς ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ τακτικοῦ μας συνεργάτη καί γνωστότατου ποιητῆ κ. Κ. Ἄθ. Κωνσταντινίδη—Ξενάκη, σταλμένα ἀπὸ τὴν Ἑλβετία, ὅπου βρίσκεται καί γραμμένα εἰδικά γιὰ τ' «Ἀχαϊκά».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Ὁ ἐπιμνημόσυμος χαρακτήρας τοῦ περασμένου τεύχους καί ἄλλα πένθη ποῦ πλήγωσαν τὴν οἰκογένεια τῶν συνεργατῶν καί φίλων τῶν «Ἀχαϊκῶν», μᾶς ἐμπόδισαν νά χαιρετίσουμε τοὺς ἐξαίρετους σταθμοὺς δράσεως δυὸ ἄλλων πολυτιμῶν συνεργατῶν καί μεγάλων μας φίλων. Αὐτὸ τὸ κάνουμε ἐδῶ στὶς τελευταῖες γραμμὲς τοῦ φεινοῦ τόμου τοῦ περιοδικοῦ μας καί πιστεύουμε νά μὴ παρεξηγηθοῦμε γιὰ τὴν ἀργοπορία ἢ τὴν ἀκαιρότητα. Ὁ πολὺς ἀρχαιοφύλαξ καί ἱστοριοδίφης τῆς Ζακύνθου ὁ εὐγενέστατος κ. Λεωνίδας Ζῶης γιορτάζει φέτος τὰ πενήντάρχρονα τῆς πνευματικῆς του δράσεως. Συζητοῦμε ἀκόμα τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖο ἡ Πάτρα θά λάβῃ ἐνεργητικώτερα συμμετοχὴ στὸν ὠραῖο ἑορτασμό ποῦ ἔγινε κιόλας στὴ Ζάκυνθο. Στὸ κ. Ζῶη, ἐκτὸς ἀπ' ἄλλα χρωστᾶμε ἐμεῖς οἱ Πατρινοὶ τὰ σπουδαῖα ἐκεῖνα ἔγγραφα τῆς Τουρκοκρατίας ποῦ ἐγράφησαν ἢ ἀφοροῦσαν τὴν πόλη μας καί ποῦ ἀκούραστος ὁ τακτικός μας συνεργάτης καί διευθυντῆς τῶν «Μουσῶν» μάζεψε, καθάρῳγραψε καί τὰ τύπωσε στὸ περιοδικό μας. Μά σήμερα δέν πρόκειται νά ἀναλύσουμε τὴ συμβολὴ τοῦ κ. Ζῶη στὶς Ἀχαϊκὲς μελέτες, γιὰτὶ ὁμολογοῦμε ὅτι τὸ θέμα δέν εἶναι ἀπλό. Ἐπιθυμία μας εἶναι, ἐπαναλαμβάνουμε, νά γιορτάσουμε καί ἐμεῖς τὸ ἱωβηλαῖο του καί ἄς ἐλπίσουμε πῶς θά μᾶς δοθῆ σύντομα ἢ εὐκαιρία αὐτή.

Ἐπίσης μέ ὑπερηφάνεια καί χαρὰ χαιρετᾶμε τὴν ἀναβίβαση στὸ ὑπουργικὸ ἀξίωμα τοῦ κ. Μενελάου Κυριακοπούλου. Εἶναι τόσο συνδεμένος μέ τὴν ἴδρυση καί τὴ ζωὴ τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ὁ μεγάλος φίλος καί παραστάτης του, ὥστε νομίζουμε ὅτι κάθε λέξη ποῦ θά γράψουμε θά εἶναι μιὰ περιαυτολογία γιὰ τ' «Ἀχαϊκά» καί τὸν ἴδρυτῆ τους. Ὁ κ. Μ. Κυριακόπουλος, συνεργάτης τακτικώτατος τοῦ φύλλου αὐτοῦ, ἔλαβε τὸ τιμητικὸ ἀξίωμα πανάξια καί δίκαια. Ὅλοι ποῦ τὸν γνώρισαν καί εἶδαν τὴν ἐδῶ δράση του, ξαίρουν τόσο καλῶ καί ἐκτίμησαν ὀλόψυχα τὸν θετικὸ ἄνθρωπο, τὸν ἐγκυκλοπαιδικὸ διανοούμενο καί τὸν διακεκριμένο ἐργάτη τοῦ πνεύματος.

Τ' «Ἀχαϊκά» εἶναι ὑπερήφανα γιὰ τοὺς δυὸ συνεργάτες τους αὐτοὺς, ὅπως καί ὅλοι οἱ ἄλλοι φίλοι ἐκείνων καί ἡμῶν.

ΤΑ ΑΧΑΪΚΑ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΟΣΕΧΟΥΣ ΤΩΝ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΥΠΟ ΝΕΑΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ
ΕΜΦΑΝΙΣΙΝ ΚΑΙ ΔΙ' ΟΛΩΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΩΝ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΤΑ ΟΠΟΙΑ
ΕΠΡΟΜΗΘΕΥΘΗ ΕΣΧΑΤΩΣ ΤΟ ΕΝΤΑΥΘΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΟΥ κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ Α.
ΚΟΥΚΟΥΡΑ, ΟΠΟΥ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ. Η ΝΕΑ
ΑΨΟΓΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΘΑ ΣΥΜΒΑΔΙΣΗ ΜΕ ΠΛΗΡΗ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΝ ΤΗΣ ΥΛΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕ-
ΚΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΑΥΤΟΥ
ΔΙ' ΟΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ
ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΜΑΣ